

Департамент освіти і науки Львівської облдержадміністрації

Відділ освіти Пустомитівської міської ради

Звіт
про результати
дослідження якості освітнього середовища
як виховного простору
Пустомитівського ліцею №2 імені Василя Кучабського

Укладачі:

Сабор Г. О. - заступник директора з виховної роботи

Прочко Н. І. – вчитель української мови і літератури

Мороз С. М. - психолог

Топільницька О. В. – педагог-організатор

Зміст

Вступ

1. Розділ I.

- Стислий опис методики дослідження

2. Розділ II

- Дослідження якості виховного простору ліцею

3. Висновки та рекомендації

Вступ

У сучасній українській школі виховний простір - це національний, демократично-організований та відкритий. Тільки демократичні відносини у шкільній спільноті створюють кожному учневі можливості для самоствердження та забезпечують безперешкодні умови для вияву активності й самореалізації, а опора на національні традиції та відкритість на культуру інших народів, передусім, всеєвропейської спільноти, дає змогу вихованцям сформувати свою ідентичність. Виховний простір у школі має бути безпечним, відкритим, демократичним, насичений патріотизмом, зорієнтованим на культуротворення, ґрунтований на довірі та комфортний для вихованців і виховників.

Ключова вимога до виховного простору – це його гармонійність, яка забезпечується тільки при умові єдності педагогічних впливів на свідомість, почуття й поведінку учнів в освітньому процесі.

Основні вимоги до виховного простору:

- психологізація як здатність враховувати у комплексі всі зовнішні й внутрішні впливи на дитину й одночасно творити духовно-творче розвивальне середовище, нейтралізуючи негативні з них та посилюючи позитивні;
- відкритість до соціуму, діяти у співпраці з сім'єю, громадськістю;
- залучення дітей до розв'язання суспільно значущих і особистісних життєвих проблем, формувати досвід громадянської поведінки;
- розвиток творчого потенціалу всіх суб'єктів навчально-виховного процесу;
- спонукання школярів до самостійного розв'язання власних життєвих проблем у нестабільному суспільстві;
- життєтворчість як здатність забезпечити дитині можливість облаштувати власне життя, творити колективні та міжособистісні взаємини;
- педагогічна культура вчителів і вихователів, невід'ємними особливостями якої є людяність, інтелігентність, толерантність, розуміння, здатність до взаємодії;

- педагогічний захист й підтримка дітей у розв'язанні їхніх життєвих проблем та в індивідуальному саморозвитку, забезпечення їхньої особистісної недоторканності та безпеки;

- самореалізація людини в особистісній, професійній та соціальній сферах її життєдіяльності.

13 жовтня 2023 р. у Пустомитівському ліцеї №2 імені Василя Кучабського було проведено моніторингове дослідження, яке мало на меті визначити якість виховного простору, систему норм і взаємовідносин між учасниками освітнього процесу та виявити проблеми виховного простору, попередити можливі конфлікти, запобігти негативним явищам і тенденціям.

Цьогорічний моніторинг охопив учнів 5-х, 9-х і 11-х класів, педагогів та батьків школи.

Аналіз звіту моніторингового дослідження **буде корисним** для педагогічного колективу школи, батьків та вихованців. Врахування результатів моніторингу якості виховного простору допоможе в організації превентивної роботи в школі, плануванні виховних справ згідно з очікуванням спільноти, організації взаємодії між всіма учасниками виховного простору.

Проведення цього дослідження передбачене наказами департаменту освіти і науки Львівської обласної військової адміністрації від 16.03.2023 року № 02-01/01/63, від 28.03.2023 р. №02-01/01/70 (у квітні) та від 13.09.2023 року №92-01/01/387 (у жовтні). Дослідження проводиться в рамках заходів проєкту «Оцінювання якості освітнього середовища: е-інструментарій вимірювання показників».

Розділ I

Стислий опис методики дослідження

Мета дослідження - дослідження якості освітнього середовища як виховного простору ЗЗСО .

Завдання дослідження якості освітнього середовища як виховного простору у загальноосвітніх навчальних закладах Львівщини:

- оцінити відповідність освітнього середовища ЗЗСО характеристикам виховного простору, визначеним Стратегією розвитку освіти Львівщини в 2021 - 2027 роках, а саме: безпечний, сповнений довіри, демократичний, патріотичний, культуротворчий (розвивальний, такий, що мотивує пізнавальну діяльність), відкритий (інклюзивний);
- окреслення кола потреб закладів, де проводиться е-анкетування, та визначення напрямів їх співпраці з іншими соціальними інститутами у справі виховання;
- стимулювання росту професійної компетентності педагогічних працівників як виховників;
- отримання об'єктивної інформації про адекватність результатів виховання ресурсам, що вкладаються в організацію виховної роботи;

Участь у дослідженні педагогічних працівників, батьків та учнів дозволяє проаналізувати систему виховного простору школи з різних позицій, всебічно підійти до виявлення проблем виховання та очікувань респондентів, налагодити тіснішу взаємодію між вчителями, учнями, батьками та ефективніше підійти до планування виховної роботи у наступному навчальному році.

Дане дослідження дозволяє дати відповіді на такі **ключові запитання**:

1. У якій мірі освітнє середовище ліцею убезпечує учасників освітнього процесу від заподіяння фізичної, майнової та/або моральної шкоди (безпечний виховний простір)?

2. Наскільки педагоги, батьки та учні співпрацюють і довіряють одне одному (виховний простір сповнений довіри)?

3. Чи відповідають взаємовідносини між учасниками освітнього процесу принципам демократії та вимогам чинного освітнього законодавства до управління ліцею (демократичний виховний простір)?

4. У якій мірі учні ліцею залучені до виховних справ (позакласної роботи) та громадської діяльності (волонтерство, членство у формальних і неформальних дитячих об'єднаннях тощо) (виховний простір патріотичний та культуротворчий)?

5. Наскільки спільноти ліцею відкриті для партнерства (відкритий виховний простір)?

Оцінку стану освітнього середовища свого закладу як виховного простору педколектив має провести сам. Для цього директор утворив робочу групу на чолі з своїм заступником для виконання звіту за результатами анкетування.

У процесі дослідження було використано такий інструментарій: розроблені електронні анкети для учнів 5-х, 9-х, 11-х класів, учителів та батьків учнів.

Організація та проведення моніторингу:

- ✓ в організації проведення моніторингу взяла участь інструктор Занік Галина Віталіївна;
- ✓ до організації моніторингу на рівні школи були залучені: заступник директора з виховної роботи Сабор Г. О., практичний психолог Мороз С. М., вчитель інформатики Прочко Н. І., педагог-організатор Топільницька О. В., класні керівники 5-х, 9-х та 11-х класів;
- ✓ учасники анкетування були попередньо поінформовані про особливості електронного анкетування вчителем інформатики Прочко Н. І.;

✓ процедура анкетування проводилася відповідно з графіком.

Моніторингове дослідження проводилося за таким графіком

№ п/п	Респонденти	Кількість	Час анкетування	Представник школи, який відповідає за проведення дослідження
1.	Учні 9 класу	73	9:30-10:30	Заступник директора з виховної роботи Сабор Г. О.
2.	Учні 11 класу	39	10:45 – 11:45	
3.	Учні 5 класу	60	12:00 – 13:00	
4.	Педагогічні працівники	36	15:00-16:00	
5.	Батьки	95	13. 10.2023 Онлайн режим До 24.00 год	

Інструктор роз'яснила учням, для чого проводиться дослідження та як слід виконувати анкету. Наголосила, що анкетування анонімне і обрані учнями, учителями та батьками відповіді не будуть доведені до відома інших учасників опитування та адміністрації закладу.

Батькам учнів пропонувалося взяти участь у моніторинговому дослідженні в онлайн режимі.

В ході проведення моніторингу не виявлено порушень, тому негативних впливів на результати досліджень не було.

Строге дотримання процедури проведення моніторингу, зміст анкет та характеристики респондентів дають підстави визнати змістовність отриманих даних (валідність) правдивими.

Розділ II

Дослідження якості виховного простору ліцею

Відповідно до регіонального стандарту («Стратегія розвитку освіти Львівщини в 2021 – 2027 роках») виховний простір школи має бути: безпечним, сповненим довіри, демократичним, патріотичним, культуротворчим та відкритим.

Дослідженням було охоплено 73 учні 9-х класів, 39 учнів – 11-х класів та 60 учнів – 5-х класів, що складає 83,3% від загальної кількості п'ятикласників, 89% усіх дев'ятикласників та 90,6% одинадцятикласників. Опитано 95 близьких родичів цих учнів (51%) та 36 педагогів (78,2%).

Серед респондентів переважають учні, які добре навчаються учні 5-х класів 62 (84.93%), 9-х класів 62 дітей(84.93%), 11-х класів 36 (92.31%). Це становить (89,08%) від усіх учнів, що навчаються у 5-х, 9-х, 11-х класах.

Щодо вчителів, то участь у дослідженні взяли:

- 1 вчитель початкових класів (2,78%)
- 13 (36,11%) учителів математики або/і природничих дисциплін, інформатики і технологій
- 16 (44,44%), учителів гуманітарних дисциплін (мов, літератури, історії, мистецтв) та фізичної культури
- 6 (16,67%) педагогічних працівників, які безпосередньо відповідають за виховання в масштабі закладу (вчитель фізичної культури, педагог-організатор, шкільний психолог, соціальний педагог, заступник директора, який/яка відповідає за організацію виховання, директор).

З них із стажем:

- до 10 років – 7 чоловік (19,44%),
- 11-20 років – 8 (22,22%),
- понад 20 років – 21 (58,33%).

З них:

- спеціалістів – 6 чоловік (16,67%),
- вчителів I та II категорій – 10 (27,78%),
- вищої категорії – 20 (55,56%).

Серед учителів, які брали участь в моніторингу, переважають спеціалісти із стажем понад 20 років (58.33%) та вчителі вищої категорії (55.56%), що вказує на достатню кваліфікованість респондентів.

Із 95-ти батьків 9-х, 11-х та 5-х класів:

- переважали жінки – 88 осіб (92,63%),
- чоловіків – 7 (7,37%);
- особи віком від 25 до 35 – 11 чол. (11,58%),
- від 36 до 45 – 65 чол. (68,42%);
- від 46-60 – 19 чол. (20%);
- з вищою освітою – 59 чол. (62,11%),
- середньою освітою – 20 чол. (21,05%),
- педагогічною освітою – 14 чол. (14,74%),
- наявний науковий або вчений ступінь – 2 (2,11%).

Рівень освіти, яку здобуває дитина (діти) респондента: початкова та базова адаптаційна (1-4 і 5-6 класи) – 27 (28,42%).

Рівень освіти, яку здобуває дитина (діти) респондента: базова предметна (7-9 класи) – 33 (34,74%).

Рівень освіти, яку здобуває дитина (діти) респондента: профільна (10-12 класи) – 19 (20%).

Рівень освіти, яку здобуває дитина (діти) респондента: декілька рівнів (у школі навчається кілька дітей) - 16 (16,84%).

Внутрішньо переміщена особа (ВПО) з часу АТО/ООС - 2 (2,11%).

ВПО, від початку повномасштабної війни РФ проти України – 3 (3,16%).

Не належать до ВПО – 90 (94,74%).

Середній щомісячний сімейний дохід (СЩСД) менше 15 тис. грн - 36 (37,89%);

СЩСД до 30 тис. грн. – 43 (45,26%);

СЩСД від 30 до 45 тис. грн. – 13 (13,68%);

СЦСД понад 45 тис. грн – 3 (3,16%).

Тимчасово не працюють – 15 (15,79%).

Працюють неповний робочий день (менше 8 годин в день/ 40 в тиждень) – 14 (14,74%).

Усі дорослі в сім'ї працюють по 8 годин в день/40 годин в тиждень – 56 (58,95%).

Доводиться працювати понаднормово, важко проконтролювати, чим зайнята дитина (діти) – 9 респондентів (9,47%).

Щоденний нагляд за дитиною (дітьми) на родичах пенсійного віку – 1 респондент (1,05%).

В опитуванні серед батьків взяли участь переважно батьки, які постійно проживають в м. Пустомити - 94,74%.

Це переважно жінки - 92,63%, віковий діапазон респондентів - від 36 до 45 – 65 чол. (68,42%), з вищою освітою - 62,11%.

Також здебільшого батьки, діти яких навчаються у початкових 27 (28,42%) та середніх класів 33 (34,74%) та працюють повний робочий день (58,95%).

Виховний простір школи має бути:

- *Безпечним*: гарантується комфортне перебування у приміщеннях школи, психологічний комфорт, педагогічний захист та підтримка дітей у розв'язанні їхніх життєвих проблем.

- *Сповненим довіри*: панують моральні норми, статева, релігійна і соціальна рівність, справедливість в оцінюванні, толерантність, існує взаєморозуміння та співпраця у розв'язанні суспільно значущих і особистих життєвих проблем.

- *Демократичним*: гарантоване право участі в житті освітньої спільноти, можливість висловити власну думку, дієво працюють органи громадського врядування (педрада, учнівське самоврядування), діти визнаються

повноправними носіями прав і обов'язків, батьки – рівноправними учасниками освітнього процесу, педагоги рахуються з думкою учнів та батьків.

- *Патріотичним*: спілкування у закладі освіти виключно українською мовою (окрім уроків іноземної мови), повага до державних символів України, вшанування пам'яті Героїв України, турботливе ставлення до культури і природи, забезпечуються можливості пізнати героїчні сторінки історії України, оглянути пам'ятки культури та природи, можливість відзначати релігійні та державні свята, набути досвіду громадянської поведінки (волонтерство).

- *Культуротворчим* : використовуються активні та інтерактивні методи навчання; працюють бібліотека, наукові гуртки, спортивні секції, мистецькі студії; проводяться змагання, турніри, олімпіади, конференції тощо; забезпечується розвиток творчого потенціалу всіх суб'єктів виховного процесу .

- *Відкритим (інклюзивним)*: є умови для навчання дітей з інвалідністю, пересування шкільними приміщеннями дорослих з інвалідністю; зі школою співпрацюють сім'ї, органи влади та самоврядування, громадськість; є школи/громади – партнери.

Ключове питання:

У якій мірі освітнє середовище ліцею убезпечує учасників освітнього процесу від заподіяння фізичної, майнової та/або моральної шкоди.

Теза: в загальноосвітньому навчальному закладі станом на сьогодні між учасниками навчально-виховного процесу панує довіра, загалом сформовані необхідні для виховання умови та належний педагогічний захист учнів.

Аргументи та факти:

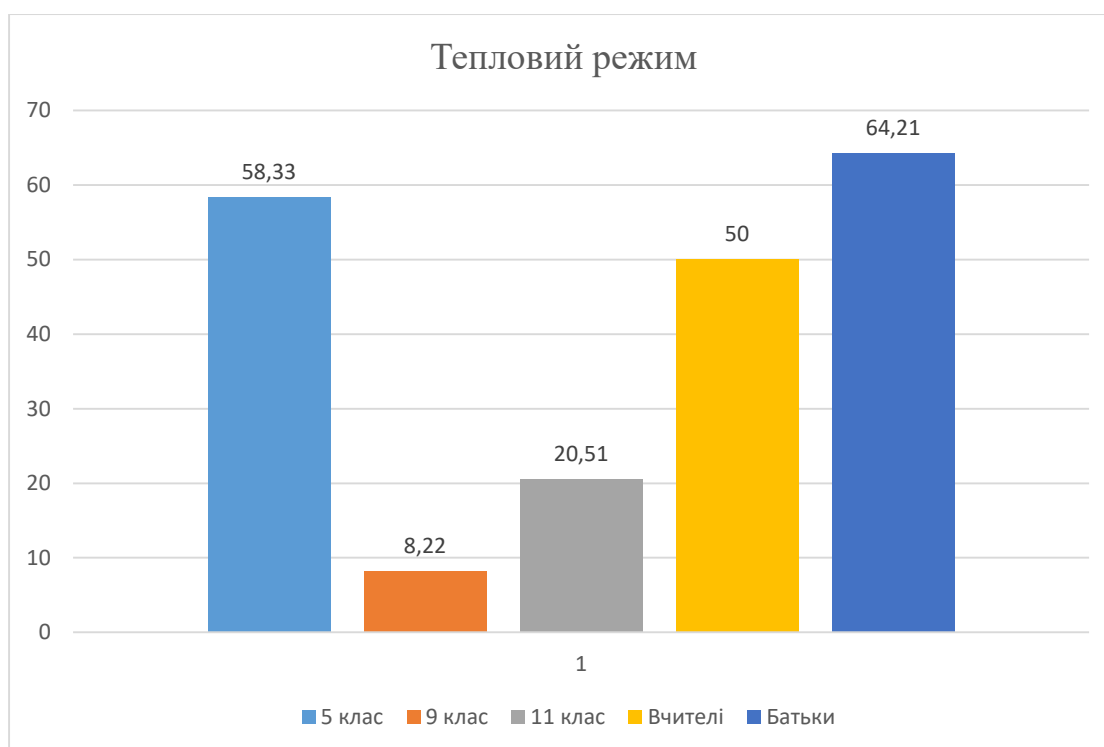
Відповідаючи на ключові запитання, які вказують на безпечність освітнього простору отримали такі результати:

- **Зазвичай ти йдеш до школи з радістю, проводити час з однокласниками?**

Відповіли - подобається вчитись (45,00%), подобається бачитись у школі з друзями (81,67%) учнів 5 класів; цікаво вчитись (28,77 %), подобається проводити час зі шкільними друзями (50%), цікаво все, що відбувається у школі (43,84%) учнів 9 класів. Цікаво вчитись (41,03 %), подобається проводити час зі шкільними друзями (69,23%), цікаво все, що відбувається у школі (41,03%) учнів 11 класів. 70,53% батьків на питання «Ваша дитина охоче ходить до школи?» зазначили – «здебільшого так».

Це свідчить про сприятливу атмосферу в класних колективах та школі.

• У яким умовах ти перебував у школі минулого навчального року?

Учні 5 класів вважають, що у їхньому класі достатньо тепло (58,33%), клас добре освітлюється (51,67%), у коридорах переважно чисто (56,67 %).

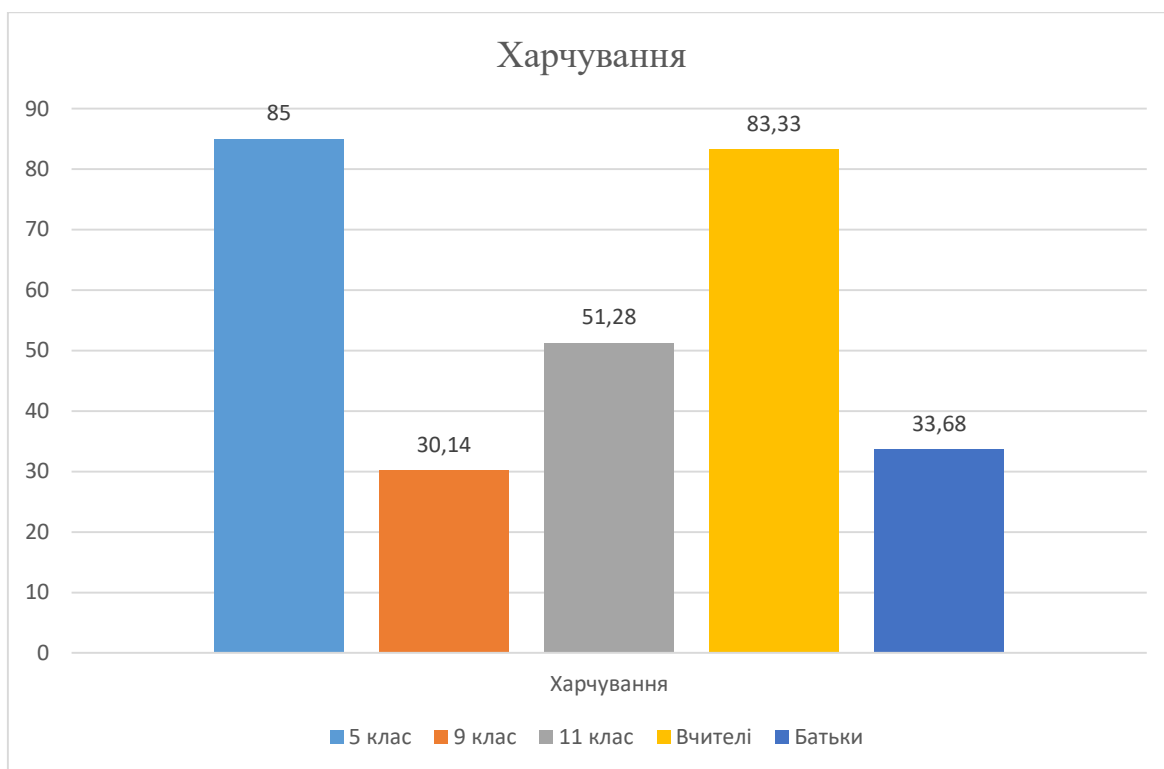
Респонденти 9 класів (91,78 %) та 11 класів (79,49%) зазначають, що у деяких кабінетах буває прохолодно та доводиться сидіти в куртках.

Батьки ж відзначили, що в осінньо-зимовий період достатньо тепло (35,79 %) та не завжди тепло (46,3 %).

Педагоги на це ж питання відповіли наступне: повітряно-тепловий режим повністю (50%), не завжди (47,22%).

Приміщення молодших класів розташовані на першому поверсі та краще прогрівається тому є різниця у відповідях респондентів на дане питання.

- **Чи смакувала Вам гаряча їжа, спожита у шкільній їдальні?**

Їжа у їдальні завжди / переважно підігріта та смачна (48,33% / 36,67%) учнів 5 класів, 30,14% учнів 9 класів відзначають, що у школі смачно готують, однак 41,10% учнів зазначило, що не харчуються у шкільній їдальні, 51,28% учнів 11 класів зазначають, що їжа у їдальні смачна, 25,64% учнів у їдальні не харчуються.

Батьки зазначають (33,68%), що їхнім дітям смакує їжа у їдальні, (27,37%) частіше смакує, інколи ні, а також (27,37%), що дитина не їсть у шкільній їдальні.

Педагоги на це ж питання відповіли, що повністю задоволені харчуванням (83,33%).

У ліцеї функціонує їдальня, учні, батьки і вчителі переважно зазначають про належну якість харчування. Однак не усі діти харчуються через брак часу двох перерв по 20 хв, адже в школі навчається 718 учнів.

• **Наскільки, на Ваш погляд, комфортним є перебування вашої дитини у закладі освіти?**

Про приміщення класу респонденти зазначили наступне: подобається/здебільшого подобається (48,33% / 45%) - учні 5-х класів.

Щодо належного освітлення педагоги задоволені на 77,78%, а батьки – 16%.

Щодо якості прибирання 72,63% батьки задоволені. Педагоги з даного питання дали наступну відповідь: 63,89% повністю задоволені.

46,32% батьків зазначили, діти можуть скористатись шкільним комп'ютером/ноутбуком.

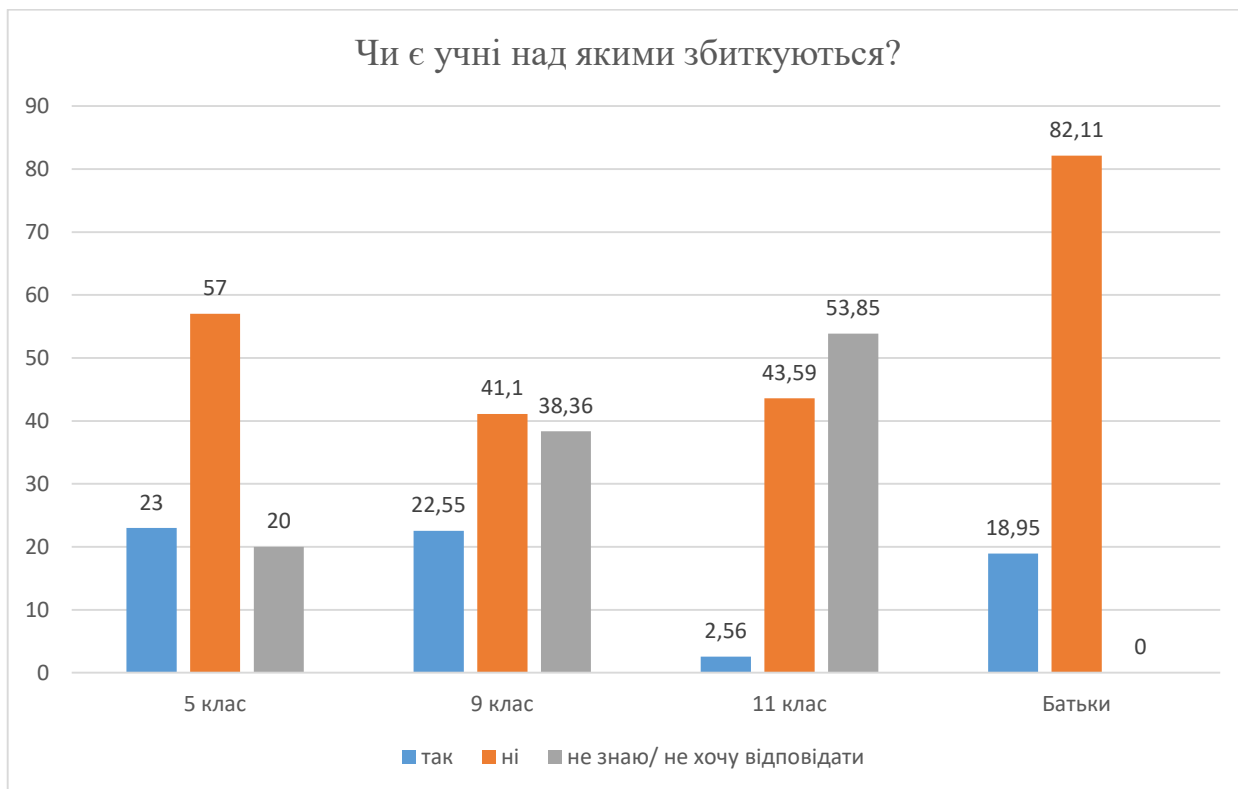
У ліцеї функціонують 2 комп'ютерних класи (18 комп'ютерів) але це є недостатньо для навчання учнів у 28-х класах. Адміністрація та Колегіальний орган громадського самоврядування Пустомитівського ліцею №2 імені Василя Кучабського подали клопотання на придбання комп'ютерної техніки до міського відділу освіти.

Щодо облаштування та утримання туалетних кімнат не завжди задоволені 52,78% педагогів та 76,85% батьків. Подане клопотання адміністрацією та Колегіальним органом громадського самоврядування Пустомитівського ліцею №2 імені Василя Кучабського про встановлення дверей для туалетних кабінок. Кошти на даний час виділено але роботи ще не проведені.

У школі відсутні прояви дискримінації, про це свідчать відповіді на запитання :

• **Чи є у вашій школі учні, над якими збиткуються?**

На це запитання учні 5-х класів (57 %), 9-х класів (41,1%), 11-х класів (43,59%), батьки (82,11%) дали відповідь «ні».

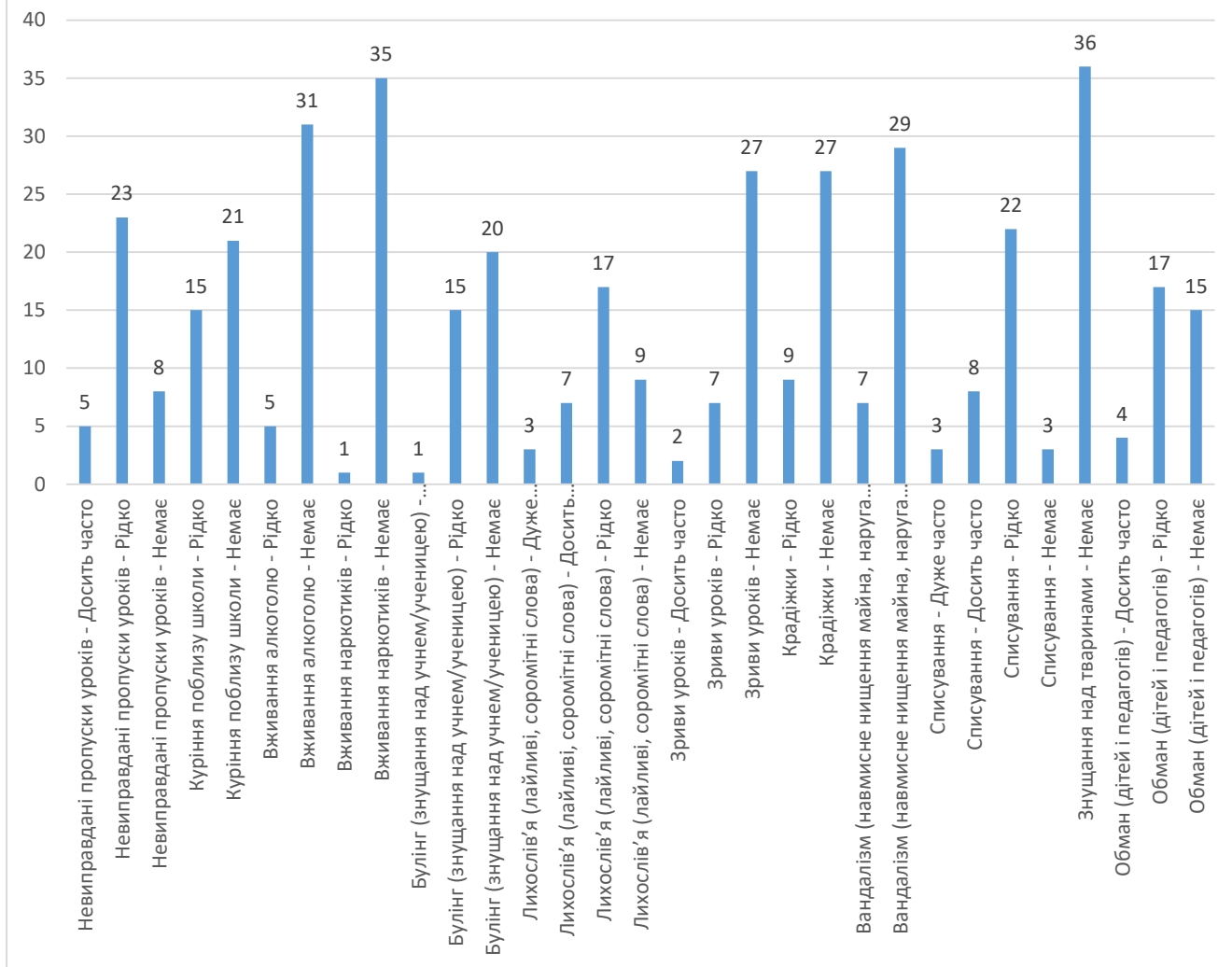
23% п'ятикласників і 22,55% дев'ятикласників визнали своїми відповідями, що в школі є учні над якими збиткуються. Натомість серед одинадцятикласників цю проблему помітили тільки 2,56% учнів, а серед батьків – 18,95%.

Щоб дослідити дане питання шкільному психологові буде потрібно окремо поспілкуватися з дітьми, що можуть потенційно потерпати від булінгу, а класним керівникам делікатно дізнатися в п'ятикласників та дев'ятикласників над ким саме знущаються і вжити профілактичних заходів.

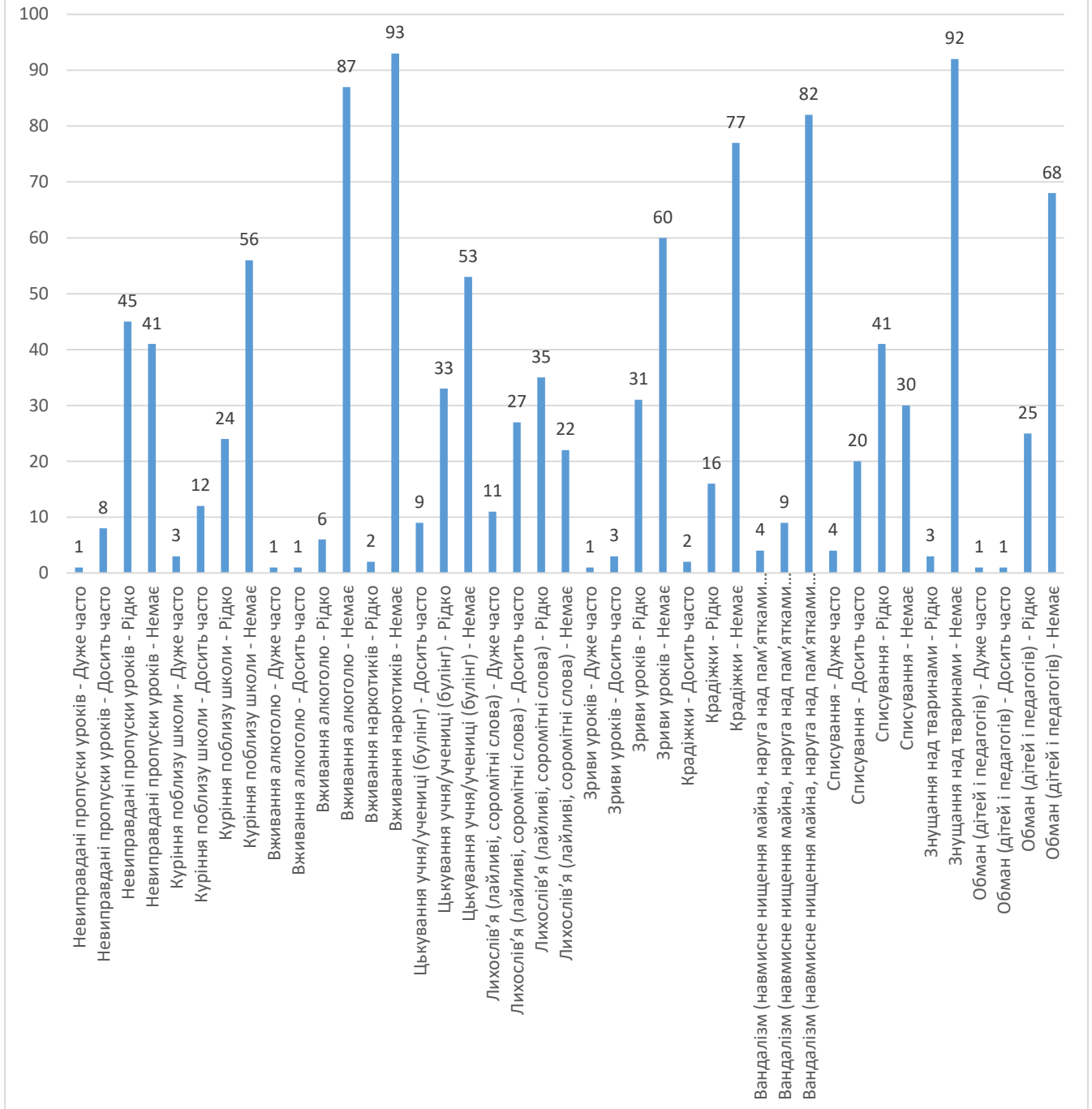
- **Наскільки характерні для закладу освіти наведені явища поведінки учнів? Оберіть одну відповідь для кожного підпитання.**

На запитання про негативні прояви поведінки педагога та батьки відповіли наступне:

Педагоги

Батьки

Із наведених таблиць видно, що учні ліцею дотримуються етичних норм, правил поведінки, а також на території школи дотримується відповідний порядок.

Відповіді батьків на запитання про організацію освітнього процесу із питань поведінки дітей у надзвичайних ситуаціях (93%), користування безпечним інтернетом дітей (87%), батьків (59%), справедливе оцінювання

(74%), вивчення думки учнів про умови навчання, адаптації та інтеграції (77%), залучення до розроблення стратегії розвитку закладу освіти (62%), справедливість вимог до учнів (78%) вказують на те, що заходи, які проводяться адміністрацією та педагогічними працівниками є достатніми в умовах воєнного часу, в яких зараз проводить навчання у ліцеї.

У ліцеї постійно ведеться робота над покращенням безпечного простору. Аналізуючи відповіді респондентів про безпечність шкільного простору, в ліцеї станом на сьогодні між учасниками навчально-виховного процесу панує довіра, загалом сформовані необхідні для виховання умови та належний педагогічний захист учнів.

Ключове питання:

Наскільки педагоги, батьки та учні співпрацюють і довіряють одне одному (виховний простір сповнений довіри)?

Теза: в загальноосвітньому навчальному закладі станом на сьогодні між учасниками навчально-виховного процесу панує довіра, моральні норми, соціальна рівність, толерантність, існує взаєморозуміння та співпраця.

Аргументи та факти:

Про те, що виховний простір є **сповненим довіри** свідчать наступні результати.

- **Кому з вчителів Ти довіряєш настільки, що можеш попросити поради, звернутися за підтримкою? (можеш обрати від одного до чотирьох варіантів відповіді).**

Учні 5-х класів (96,67%) відповіли, що можуть звернутися до вчителів за допомогою. Зокрема учні 5-х класів зазначили – усім вчителям, які мене навчали та навчають – 40%, керівникам – 26,67%, класному керівникові – 23,33%.

Учні 9-их класів, відповідаючи на запитання, кому вони довіряють, обрали класного керівника (54,79%) та багатьом вчителям (15,07%) та (12,33%) декільком вчителям, (31,51%) нікому не довіряє. За допомогою по темі, що

викликала труднощі 58,90% учнів вказали, що вчителі завжди заохочують запитувати і пояснюють незрозумілі теми.

Учні 11 класів відповіли, що 38,46% можуть звернутися до класного керівника і 23,08% до декількох вчителів, а 23,08% нікому не довіряють.

Ці результати свідчать про те, що діти переважно довіряють і відчують підтримку у школі.

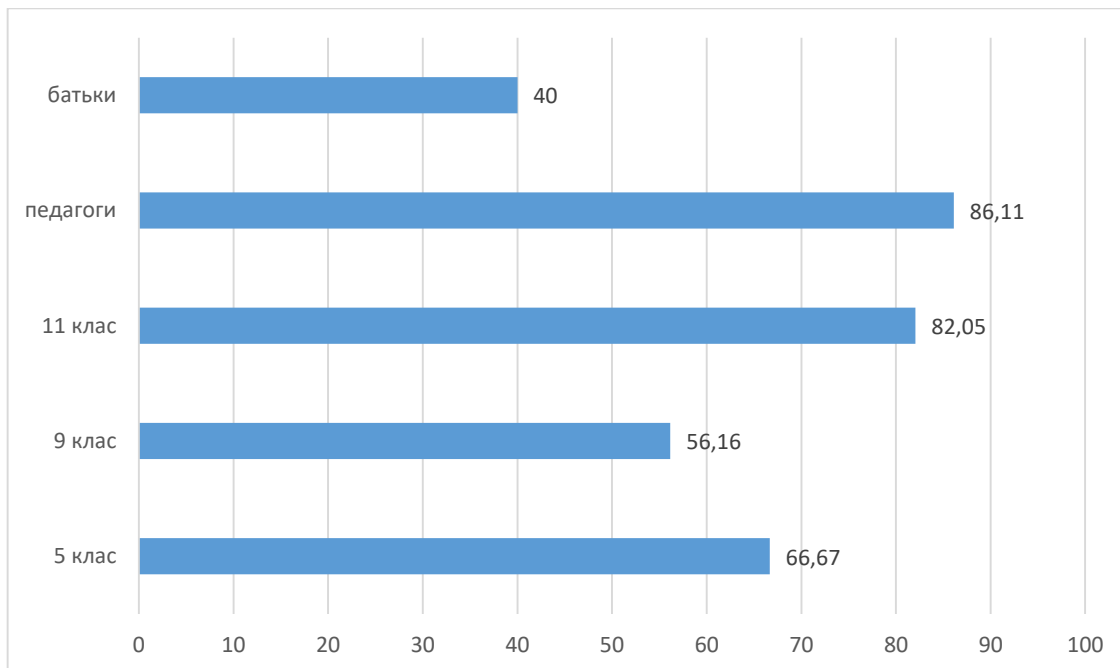
Батьки на запитання про відкриті та довірливі взаємини зазначили: так – 57,89%, радше так - 32,63%, радше ні - 9,47%.

- **Як думаєш, вчителі справедливо оцінюють відповіді твої та твоїх однокласників?**

Щодо оцінювання навчальних досягнень, то дані результатів показують, що 83,33% респондентів 5 класів. 38,36% респондентів 9 класів вважають, що вчителі оцінюють справедливо, а 36,99% респондентів відповіла, що іноді оцінюють справедливо, іноді - ні. Учні 11 класів 41,03% вважають, що вчителі оцінюють справедливо, така ж кількість (41,03%) респондентів відповіла, що іноді оцінюють справедливо, іноді - ні. 58,95% батьків зазначили, що вчителі пояснюють чому поставили ту чи іншу оцінку. Ці дані вказують на відкриті стосунки між учнями та вчителями та академічну доброчесність у ліцеї.

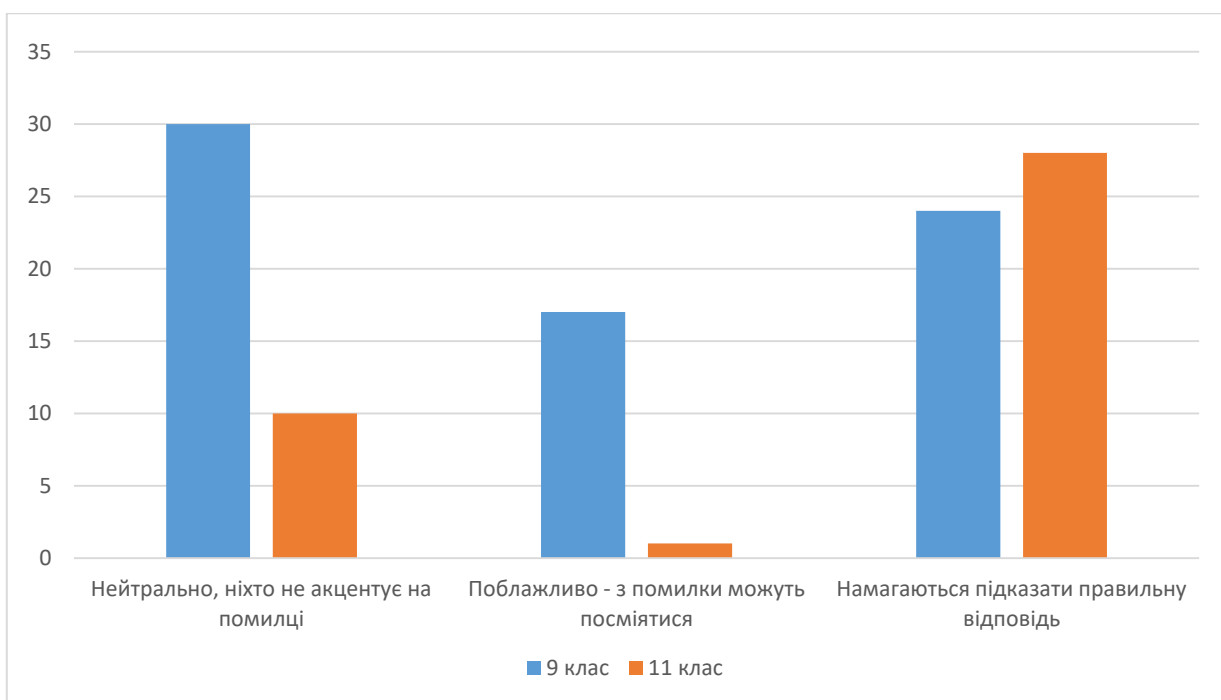
- **Як твій клас ставиться до незвичайних дітей? Наприклад, до тих, хто дуже добре вчиться, чи до тих, хто має якісь негаразди із здоров'ям.**

У закладі освіти ставляться до дітей з особливими потребами так само, як і до інших дітей. Про це свідчать наступні результати: батьки (40%), педагоги (86,11%), учні 11-х класів (82,05%), 9-х класів (56,16%), 5-х класів (66,67%). Окрім того від 7,69% до 15,79% респондентів зазначили відповідь - із зацікавленістю та бажанням спілкуватися. Що вказує на позитивну атмосферу для навчання учнів з особливими освітніми потребами.

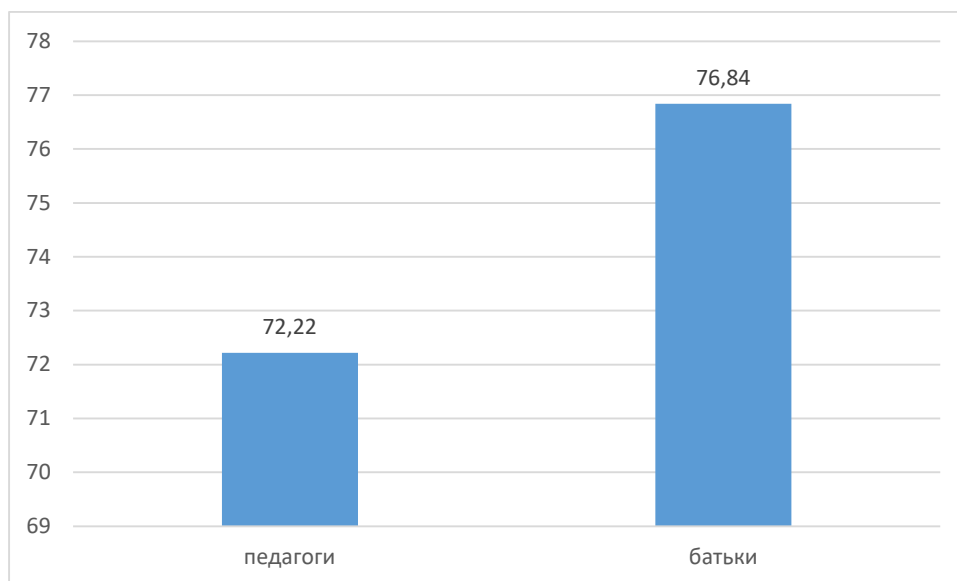

• **Якщо ти чи твої однокласники, відповідаючи, помиляються, як на це реагує решта класу?**

Реакція однокласників на помилку у відповідях учні відповіли наступним чином: 5 –ті класи - не сміємось (цілком згідні 60%), частково погоджуюсь 21,67%. Нейтрально 9-ті класи (30%), 11-ті (10%), намагаються підказати 9-ті класи (24%), 11-ті – (28%).

На запитання про виявлення неповаги до учнів, приниження їхньої гідності батьки зазначили, таких випадків не траплялось 76,84%, педагоги - 72,22%.

- **Мені подобається, як вчителі проводять уроки.**

Учні 5-х класів на це запитання відповіли так: цілком згодні (63,33%), частково погоджуюсь (31,67%).

- **Я звертаюсь до вчителів, якщо відчуваю труднощі.**

Учні 5-х класів на це запитання відповіли так: цілком згодні (56,67%), частково погоджуюсь (35%).

- **Я самостійно виконую домашні завдання.**

Учні 5-х класів на це запитання відповіли так: цілком згодні (63,33%), частково погоджуюсь (28,33%).

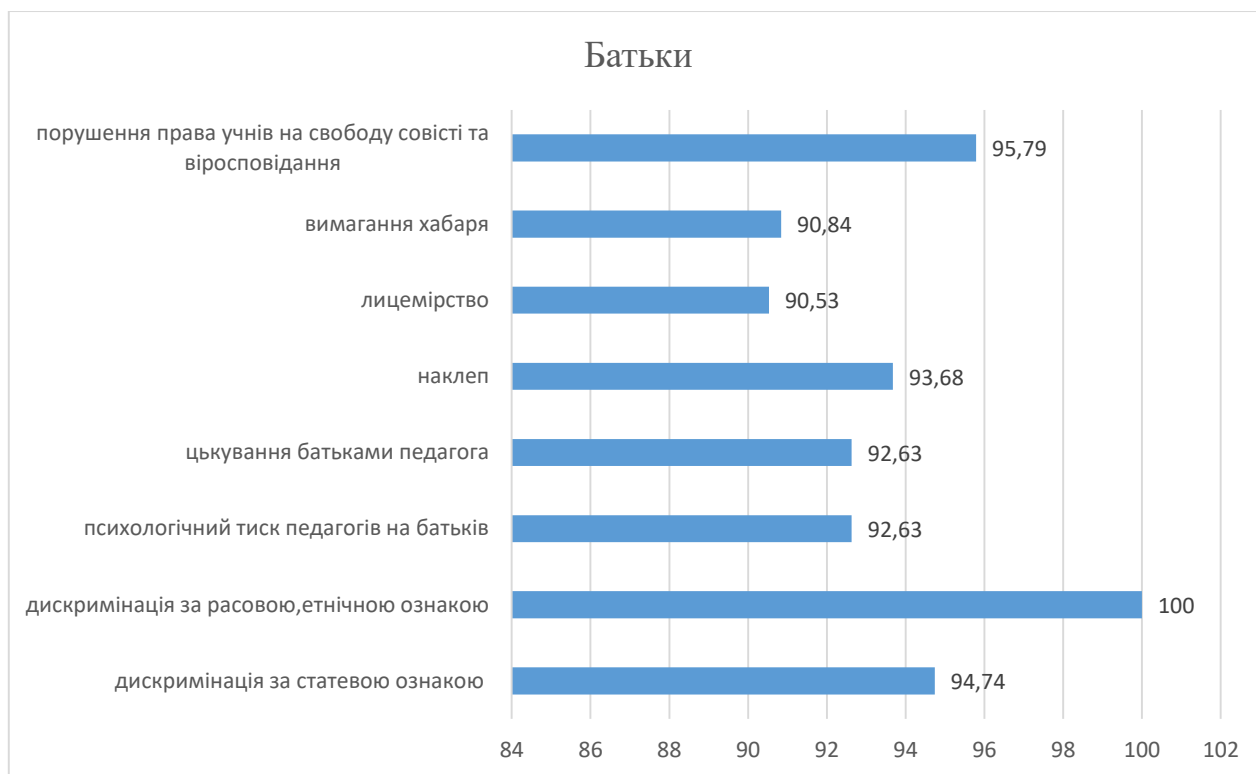
- **Учителі ставляться до нас з повагою, ніколи не принижують, не ображають.**

Учні 5-х класів на це запитання відповіли так: цілком згодні (76,67%), частково погоджуюсь (18,33%).

- **Учителі допомагають, коли хтось не розуміє, як виконати завдання.**

Учні 5-х класів на це запитання відповіли так: цілком згодні (75%), частково погоджуюсь (20%).

Аналізуючи запитання про неупереджене ставлення та соціальну рівність батьки та педагоги у вибирали категорію «Ніколи» у такому процентному відношенні:

Порушення права учнів на свободу совісті та віросповідання – 95,79%, вимагання хабаря – 90,84%, лицемірство – 90,53%, наклеп – 93,68%, цькування батьками педагога – 92,63%, психологічний тиск педагогів на батьків – 92,63%, дискримінація за расовою, етнічною ознакою – 100%, дискримінація за статевою ознакою – 94,74%.

Академічний плагіат – 88,89%, булінг (цькування педагога) – 55,56%, несправедлива оцінка дирекцією окремих педагогів – 72,22%, мобінг на робочому місці – 83,33%, порушення права учнів на свободу совісті та віросповідання – 88,89%, вимагання хабаря – 91,67%, лицемірство – 55,56%, наклеп – 69,44%, дискримінація за расовою, етнічною ознакою – 91,67%, дискримінація за статевою – 94,44%.

- **Чи відчували Ви тиск на себе і від кого?**

Педагоги зазначили, що ніколи не відчували тиску на себе (83,33%).

- **Чи прозора система оцінювання у ліцеї?**

Відповіді педагогів наступні: так, прозора (77,78%), радше прозора (19,44%).

- **Якими найчастіше є повсякденні міжособистісні взаємини у закладі освіти, де Ви працюєте?**

Педагоги дали наступні відповіді. Між працівниками: товариські, довірливі (63,89%), партнерські (33,33%). Між працівниками та дирекцією: товариські, довірливі (25,00%), партнерські (72,22%). Між учнями, яких навчають:

товариські, довірливі (50,00%), партнерські (50,00%). З учнями, яких навчають: товариські, довірливі (38,89%), партнерські (61,11%). Між педагогами та батьками: товариські, довірливі (38,89%), партнерські (58,33%). Між дирекцією та батьками: товариські, довірливі (27,78%), партнерські (58,33%).

- **Як ви реагуєте, якщо учень звертається до Вас із запитанням або просить поради?**

88,89% педагогів завжди відповідають на запитання, дають пораду.

- **Якими є повсякденні взаємини між учасниками освітнього процесу у закладі освіти, де навчається Ваша дитина?**

Батьки дали такі відповіді: між батьками: товариські, довірливі (43,16%), партнерські (55,79%). Між однокласниками дитини: товариські, довірливі (70,53%), партнерські (22,11%). Учнями та педагогами: товариські, довірливі (35,79%), партнерські (56,84%). Педагогами та батьками: товариські, довірливі (34,74%), партнерські (65,26%). Дирекцією та батьками: товариські, довірливі (22,11%), партнерські (72,63%).

- **Ваша дитина може розраховувати на розуміння, підтримку, якщо звернеться із особистим запитанням або проханням про допомогу?**

Так (32,63%), ймовірно від більшості (52,63%), можливо від декого (13,68%), ні (1,05%).

Підводячи підсумок по даному освітньому простору можна зазначити, що у ліцеї панують моральні норми, соціальна рівність, толерантність, існує взаєморозуміння та співпраця у розв'язанні суспільнозначущих і особистісних життєвих проблем.

Аналізуючи відповіді респондентів про **простір сповнений довіри**, можна зробити висновки, що у *ліцеї, станом на сьогодні, між учасниками навчально-виховного процесу загалом панує довіра, моральні норми, соціальна рівність, толерантність, існує взаєморозуміння та співпраця*. Однак у своїй роботі педагогам та адміністрації ліцею необхідно звернути увагу на покращення

взаємовідносин між усіма учасниками навчально-виховного процесу та забезпечити комфортні умови для навчання.

Ключове питання

Чи відповідають взаємовідносини між учасниками освітнього процесу принципам демократії та вимогам чинного освітнього законодавства до управління ліцею (демократичний виховний простір)

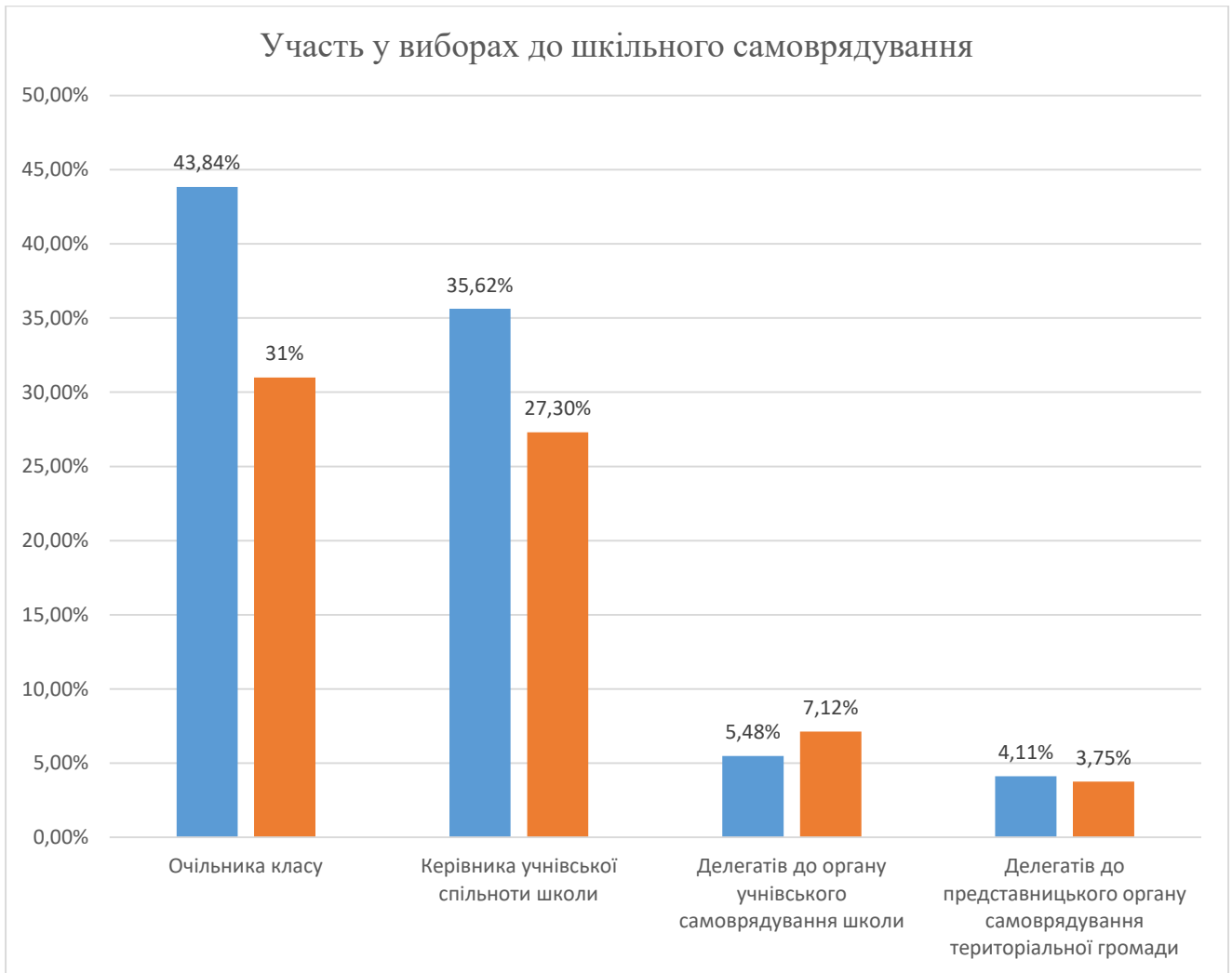
Теза: в загальноосвітньому навчальному закладі виховний простір є достатньо демократичним. Учні, учителі і батьки мають гарантоване право участі в житті освітньої спільноти.

Аргументи та факти:

Про це свідчать наступні результати:

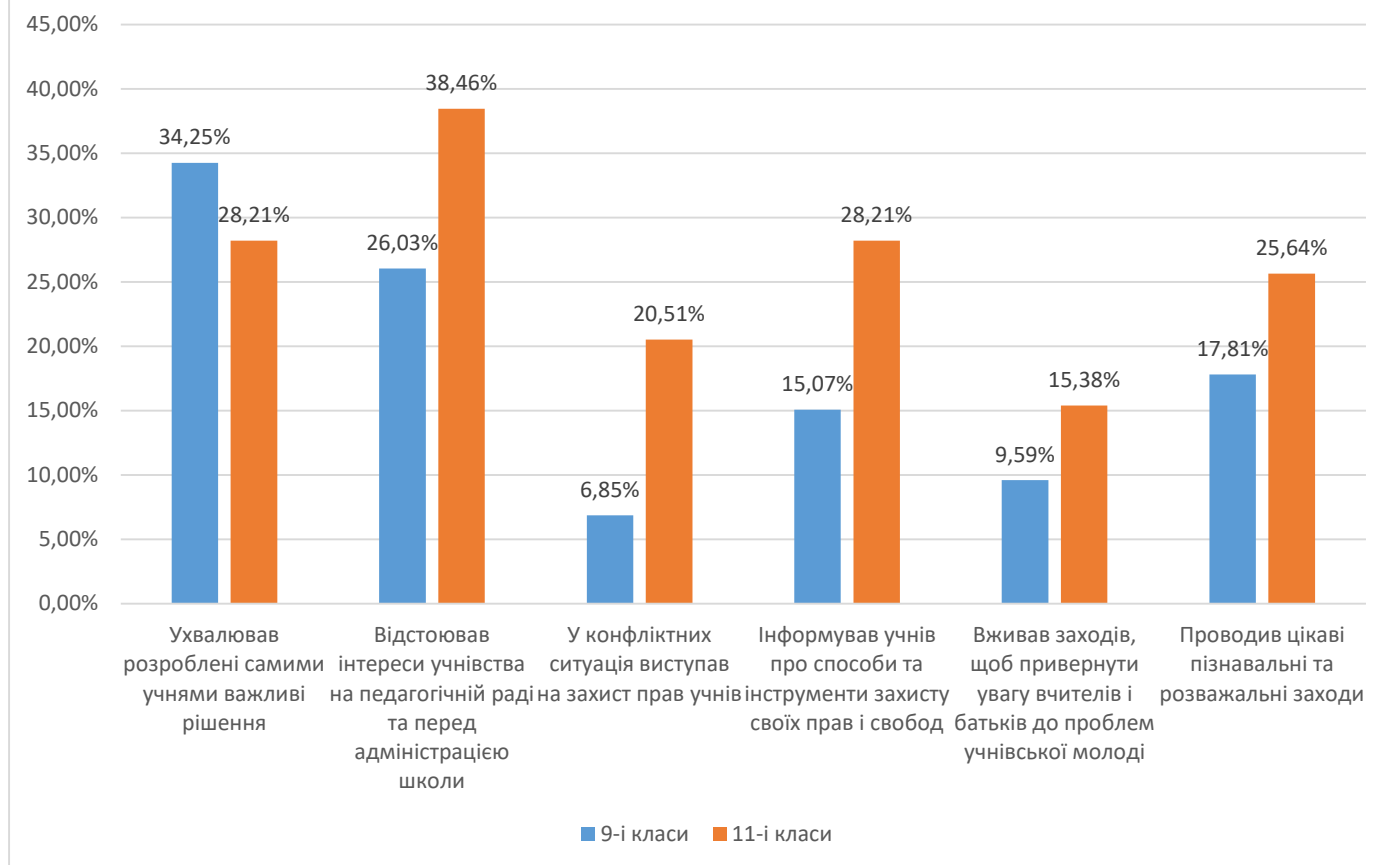
- На питання «**Чи знає ти правила, за якими у школі організовано учнівське самоврядування?**» відповідь «Так» надали 48,33% учнів 5-х класів, а у виборах до органів учнівського самоврядування (очільника класу, керівника учнівської спільноти школи, делегатів до органу учнівського самоврядування школи, делегатів до представницького органу учнівського самоврядування територіальної громади) минулого календарного року брало 89,05% учнів 9-х класів і 69,17% 11-х учнів класів.

Це свідчить про високу активність учнів 9-х та 11-х класів у житті школи.

При оцінюванні користі від минулорічної діяльності органу учнівського самоврядування школи та його чинного складу виявили такі результати:

Корисність від минулорічної діяльності органів учнівського самоврядування школи

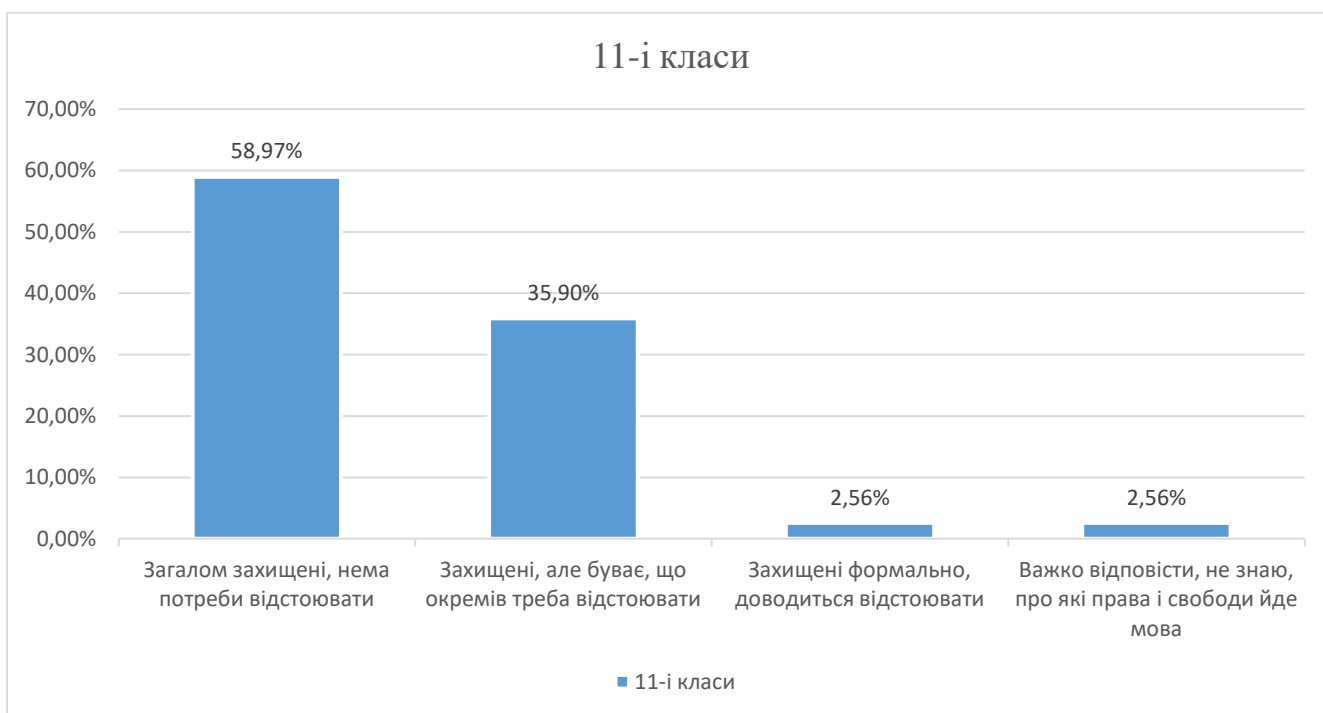

Також треба відзначити, що педагоги школи, насамперед дирекція, цікавляться і зважають на рішення органів учнівського самоврядування та думку учнів. Про це свідчать наступні результати опитування:

- **«Керівництво та вчителі школи завжди зважають на рішення органів учнівського самоврядування та думку учнів»**

Учні 9-х класів надали ствердну відповідь - 38,36%, учні 11-х класів – 46,15%. Учні планували позаурочне життя спільно з класним керівником: 9-і класи – 25,41%, 11-і класи – 35,9%.

Слід зазначити, що в школі захищено права та свободи учнів, зокрема ті, що визначені у Конституції (Статуті) шкільної учнівської спільноти. Це проілюстровано в діаграмах, які складені за результатами опитування серед учнів 9-х та 11-х класів.

Педагоги школи дали відповідь на питання «Що корисного для учнівства робив минулоріч повноважний склад органів учнівського самоврядування».

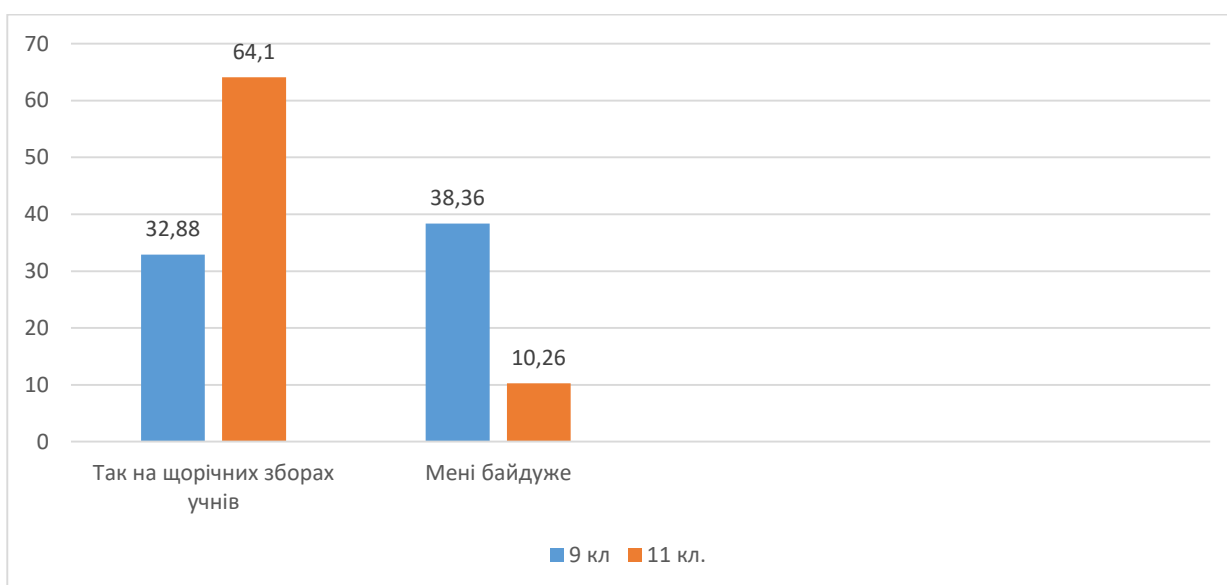
В результаті отримали такі дані:

- Ухвалював розроблені самими учнями важливі рішення – 52,78%;
- Відстоював права учнів у конфліктних ситуаціях – 27,78%;
- Систематично інформував учнів про способи та інструменти захисту учнями

своїх прав і свобод – 33,33%;

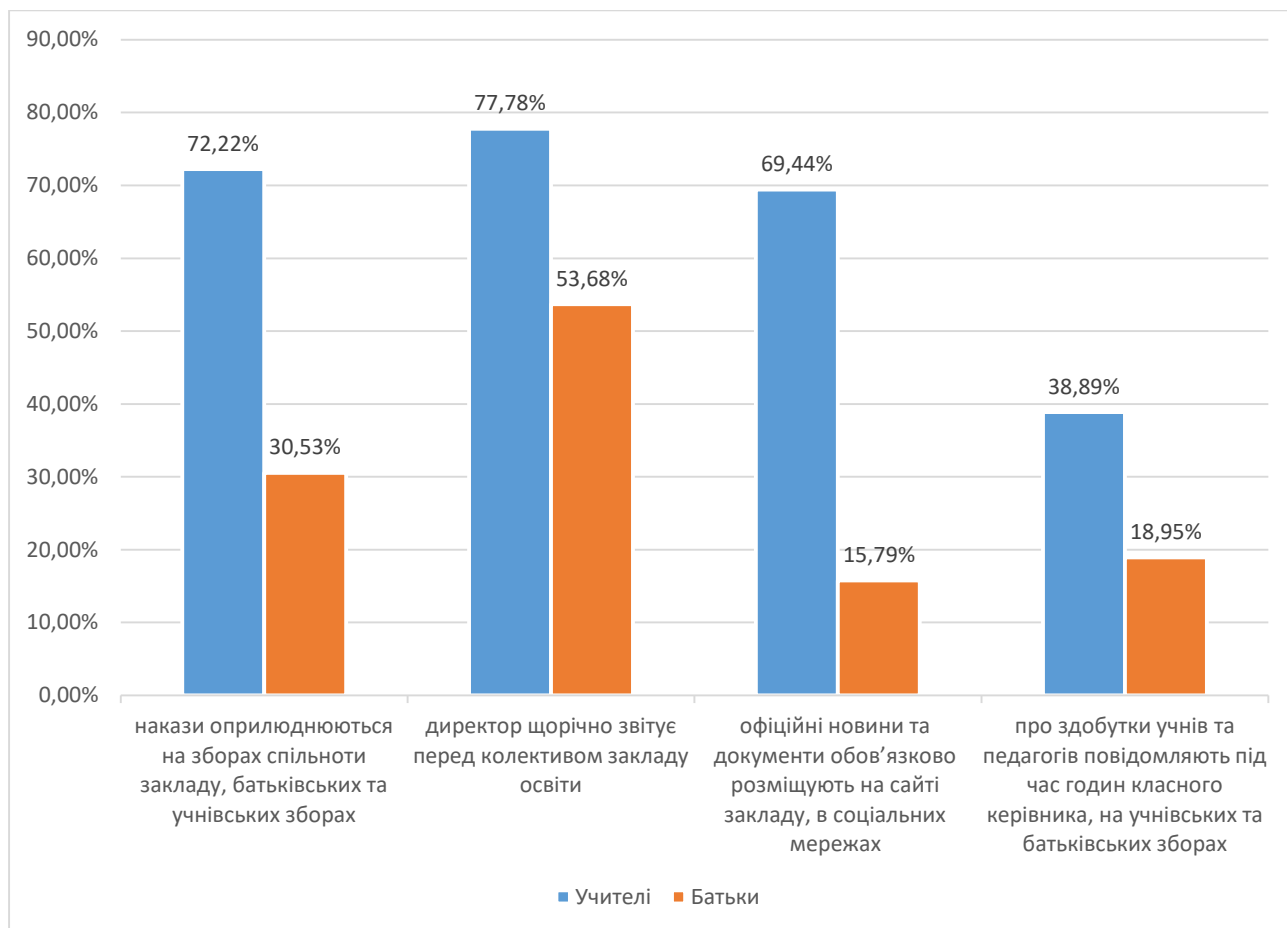
- Організовував цікаві пізнавальні та розважальні заходи – 61,11%;
- Провів ряд акцій для привернення уваги вчителів до проблем учнівства – 30,56%;
- Самоврядування учням непотрібне, учнівський парламент у нашому закладі – фікція – 2,78%.

• **Чи органи учнівського самоврядування ліцею звітували про свою роботу за минулий навчальний рік**

Учасники освітнього процесу та громадськість довідуються про прийняті адміністрацією закладу рішення та результати її роботи.

Згідно наданих відповідей вчителів та батьків – накази оприлюднюються на зборах спільноти закладу, батьківських та учнівських зборах (72,22% і 30,53%), директор щорічно звітує перед колективом закладу освіти (77,78% і 53,68%), офіційні новини та документи обов'язково розміщують на сайті закладу, в соціальних мережах (69,44% і 15,79%), про здобутки учнів та педагогів повідомляють під час годин класного керівника, на учнівських та батьківських зборах (38,89% і 18,95%).

- **Чи можете Ви на уроці та позаурочних заходах висловити свою думку?**
 Респонденти 11 класів відповіли, що можуть і на їх думку зважають 71,79%, 9 класів - 87,50%, 66,67% учнів 5 класів.

У школі активно діє учнівське самоврядування, про яке більшість учасників освітнього процесу знають, ознайомлені з процедурою виборів та чим саме займається президент і парламент учнівського самоврядування. Ліцей був учасником Програми «Демократична школа» від Європейського Фонду ім. Варгеланда. Навчання пройшли учні та вчителі ліцею. Це сприяє розвитку демократичного простору в ліцеї.

Проте, за час ковідних обмежень та повномасштабного вторгнення заняття з обговорення демократичних засад було дещо обмежене. Тому слід педагогу-організатору (керівнику учнівського самоврядування) відновити в даному напрямку.

Ключове питання

У якій мірі учні ліцею залучені до виховних справ (позакласної роботи) та громадської діяльності (волонтерство, членство у формальних і неформальних дитячих об'єднаннях тощо) (виховний простір патріотичний та культуротворчий)?

Теза: *в загальноосвітньому навчальному закладі культуротворчий простір перебуває на стадії подальшого розвитку та вдосконалення.*

Аргументи та факти:

Було проаналізовано наступні питання:

На запитання «**Чи обговорювали ви у класі на початку навчального року, семестру, коли та які виховні заходи та проекти будете здійснювати?**» серед учнів 9-х класів ствердну відповідь дали 45,21%, «обговорювали лише ті, що були запропоновані класом» - 17,81%, 19,18% дев'ятикласників вказали, що план «виховної роботи» класний керівник склав сам, а 17,81% вказали, що може й обговорювали, але їх виховні заходи не цікавлять.

На запитання : «**Чи вчителі, які минулого навчального року організовували позаурочні заходи, достатньо дбали , щоб вони були цікавими і потрібними учням**» серед учнів 9-х та 11-х класів відповіді були такі:

Дбали усі, й загалом успішно – 50,68%, 64,10%;

Більшість дбала, хоч не завжди вміло – 15,07%, 7,69%;

Окремі дбали і загалом успішно – 19,18%, 12,82%;

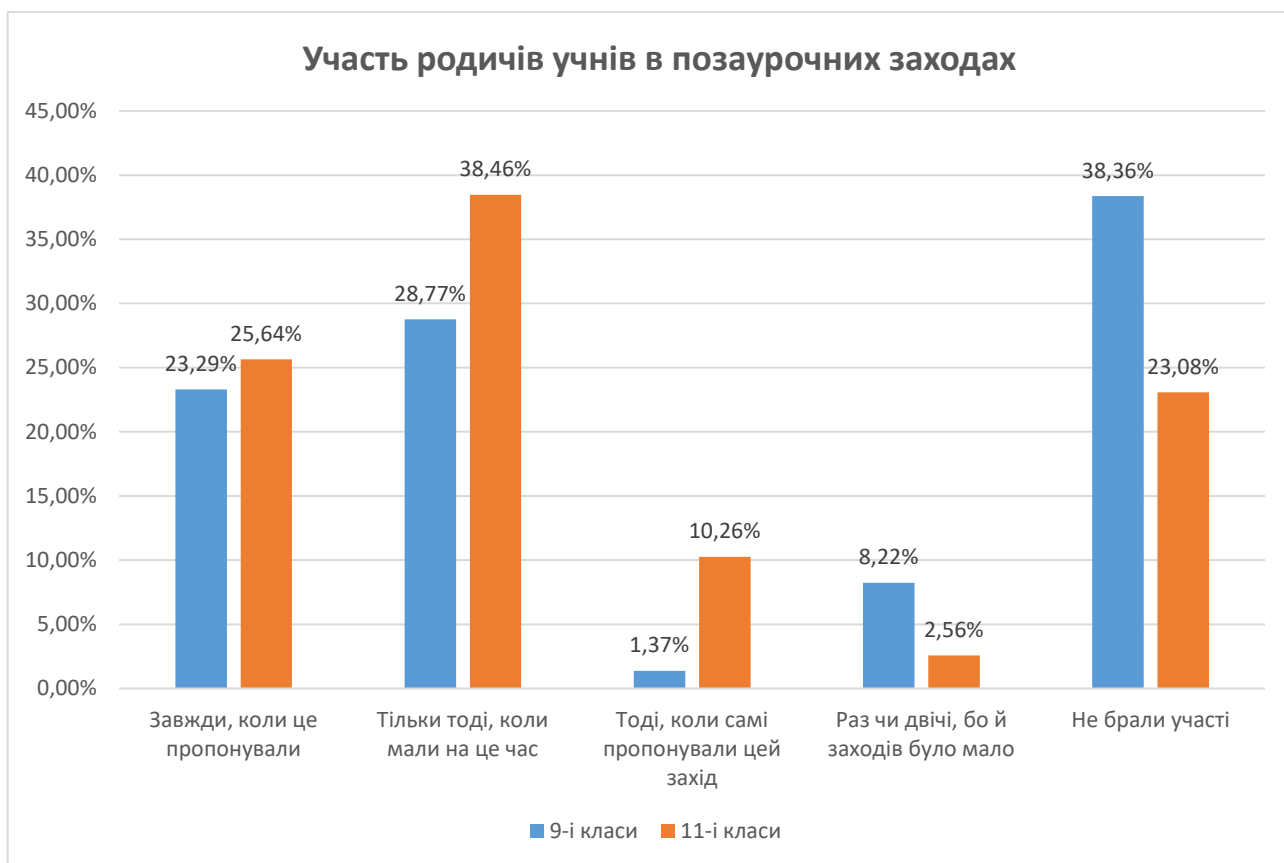
Усі не дбали, але змушені були проводити – 2,74%, 7,69%;

Після уроків таких заходів не проводили – 6,85%, 7,69%.

- **Наскільки часто впродовж минулого навчального року Твої рідні (батьки, старші брат/сестра, дальші родичі) були активними учасниками різних позаурочних заходів (екскурсій, подорожей, експедицій, організації турнірів, олімпіад тощо)?**

23,29% учнів 9-х класів і 25,64% одинадцятикласників вказали відповідь

«Завжди, коли це пропонували». Варіанти «Тільки тоді, коли мали на це час» обрали 28,77% (9-і класи) і 38,46% (11-і класи); «Тоді, коли самі пропонували цей захід» - 1,37% і 10,26%; «Раз чи двічі, бо й заходів було мало» - 8,22%, 2,56%; «Не брали участі» - 38,36% і 23,08%.

Відповіді батьків на запитання **«Наскільки, на Ваш погляд, батьки/опікуни були задіяні у виховних справах, інших заходах, які відбулись у закладі цього та минулого року?»** показали таке:

Найчастіше задіяні – 30,53%;

Частина батьків задіяна – 54,74%;

Радше не задіяні – 8,42%;

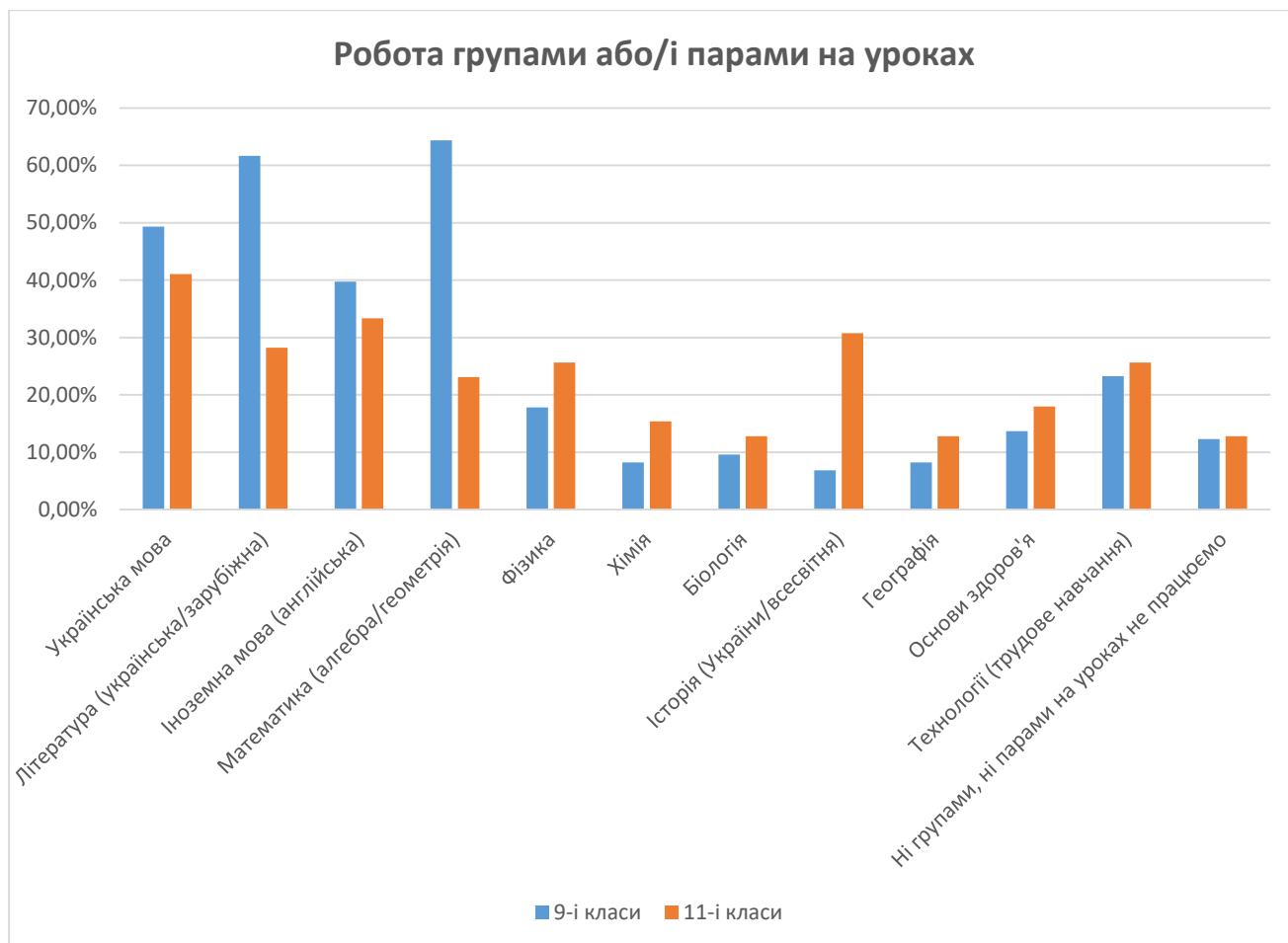
Зовсім не задіяні – 6,32%.

Дані свідчать про те, що батьківська спільнота доволі активно співпрацює з закладом освіти.

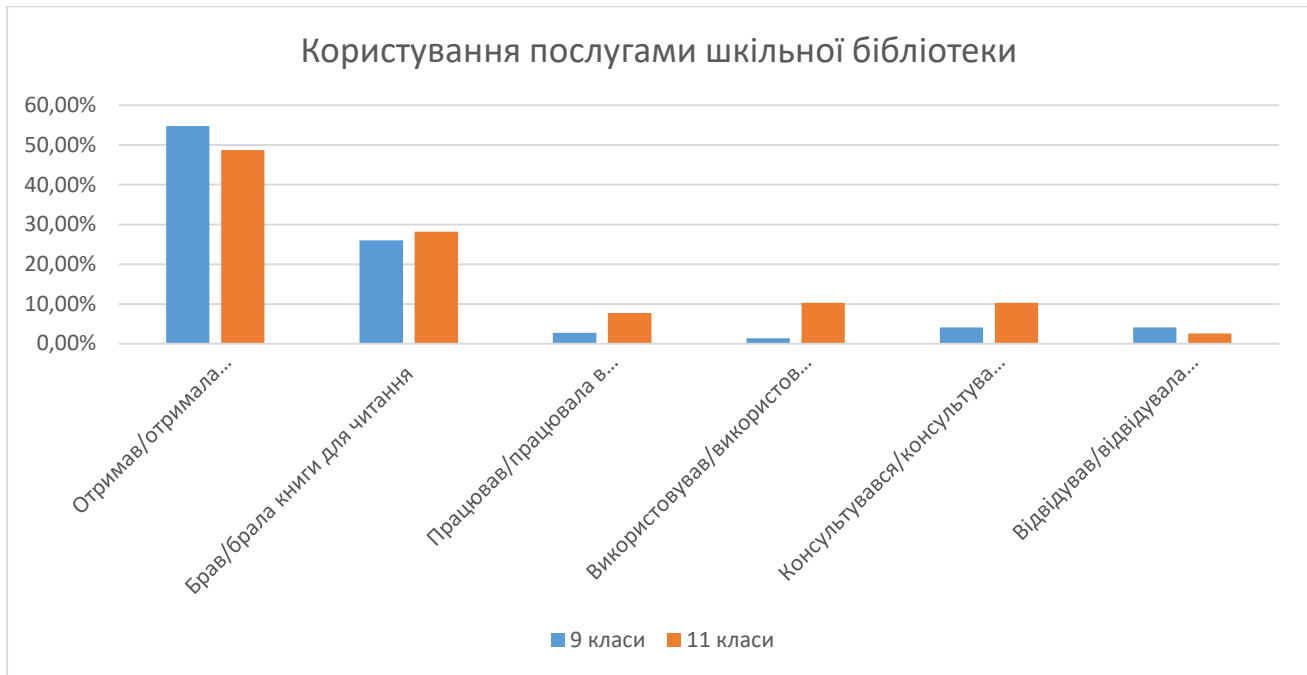
Часто вчителі практикують роботу в парах, групах. Про це свідчать результати

відповідей на запитання «Тобі подобається працювати на уроках в парі з кимось чи у групі?» для учнів 5 класів : «Так, це цікаво» - 63,33%; «Як коли – деколи подобається, деколи – ні» - 33,33%; «Не подобається» - 3,33%.

•«На уроках з яких предметів ви виконуєте завдання групами або/і парами?» учні 9-х і 11-х класів відповіли наступним чином:

Формуванню культуротворчого виховного простору сприяє співпраця з бібліотекою. Відповіді респондентів 9-х і 11-х класів свідчать, що вони користуються такими послугами бібліотеки:

А учні 5-х класів на запитання **«Чи корисною для тебе була минулого навчального року шкільна бібліотека»** відповіли наступним чином: часто брав/ла книги для читання – 35%; інколи використовував/ла читальний зал/бібліотечний комп’ютер для пошуку потрібної інформації – 31,67%; хіба тим, що отримав/ла підручники – 23,33%.

На запитання **«Чи траплялися з боку учнів або працівників твоєї школи неповага до державних символів України, наприклад, під час виконання гімну, виносу/підняття прапора»** результати серед учнів 9-х і 11-х класів були такі:

- «Так, чимало учнів не дотримуються правил поведження з державними символами» - 10,96% і 7,69%;
- «Іноді, не всі учні вчасно реагують на те, що розпочалась урочиста церемонія» - 17,81% і 2,56%;
- «Траплялися, бо присутні дорослі не завжди дотримують правил поведження з державними символами» - 1,37% і 5,13%;
- «Ні, учні та педагоги завжди шанобливо ставляться до державних символів України» - 69,86% і 84,62%.

Відповідаючи на таке ж запитання, педагоги показали наступні результати: «Так», чимало учнів не знає правил поведження з державними символами» -

5,56%; «Іноді не всі діти вчасно реагують на те, що розпочалась урочиста церемонія» - 16,67%; «Ні, діти та педагоги завжди шанобливо ставляться до державних символів України» - 77,78%.

89,47% батьків вважають, що діти та педагоги завжди шанобливо ставляться до державних символів України.

Опрацьовані нами відповіді респондентів свідчить, що виховний простір нашого закладу освіти є культуротворчим. Вчителі використовують активні та інтерактивні методи навчання, активно працює бібліотека, проводяться різні виховні справи, для того, щоб виховний простір був розвивальним та мотивував учнів до навчання.

Ключове питання

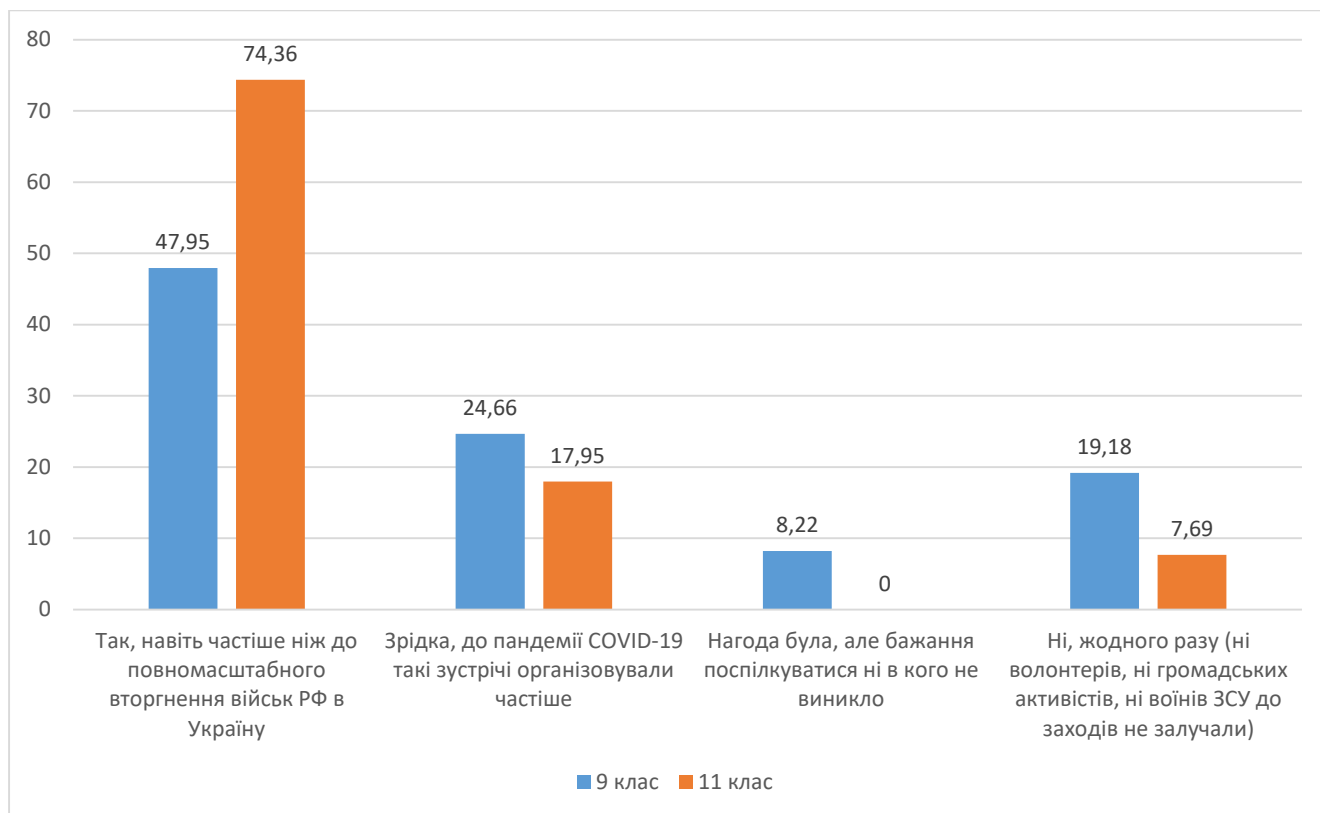
Наскільки спільноти ліцею відкриті для партнерства (відкритий виховний простір)?

Теза: *в загальноосвітньому навчальному закладі станом на сьогодні сформовано достатньо відкритий виховний простір, готовий до партнерства.*

Аргументи та факти:

Аналізуючи запитання, що відносяться до відкритого простору, отримали наступні результати:

- **«Чи була у школі минулого навчального року або нещодавно можливість поспілкуватись з активістами ГО, волонтерами, учасниками бойових дій у російсько-українській війні?»**

Учні 9-х та 11-х класів на це запитання відповіли так: так, навіть частіше ніж до повномасштабного вторгнення військ РФ в Україну: 9-й клас (47,95%), 11-й клас (74,36%). Зрідка, до пандемії COVID-19 такі зустрічі організували частіше: 9-й клас (24,66%), 11-й клас (17,95%). Нагода була, але бажання поспілкуватися ні в кого не виникло - 9-й клас (8,22%). Для 11-го класу даного варіанту відповіді не було. Ні, жодного разу (ні волонтерів, ні громадських активістів, ні воїнів ЗСУ до заходів не залучали): 9-й клас (19,18%), 11-й клас (7,69%).

Педагоги дали наступні відповіді на це запитання: так, навіть частіше ніж до повномасштабного вторгнення військ РФ в Україну (88,89%).

На запитання **«Чи практикують у закладі освіти педагогічне волонтерство (наставництво), волонтерство дітей старшого шкільного віку?»** від педагогі отримали такі відповіді: так (72,22%), радше так (16,67%).

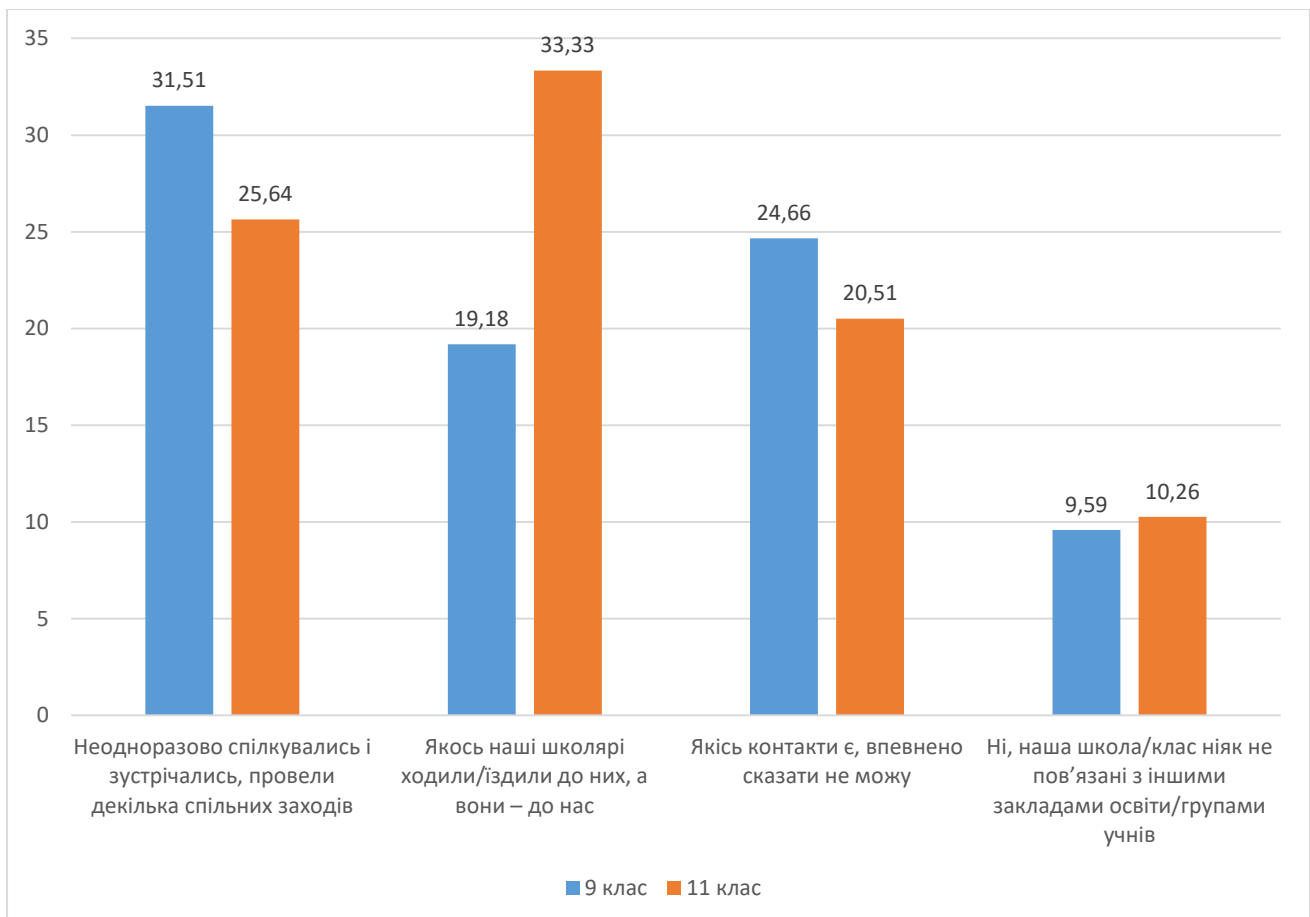
- **«Чи організував ваш заклад цього або минулого року заходи спільно з іншими освітніми установами і/або громадськими об'єднаннями (ГО)?»**

Відповіді педагогів наступні: так, періодично (50%), радше так (38,89%).

- **«Чи Ваша дитина цього або минулого року спілкувалася в школі з активістами громадських організацій, волонтерами, захисниками Батьківщини?»**

Батьки дали такі відповіді: так, навіть частіше ніж до повномасштабного вторгнення військ РФ в Україну (65,26%), раз чи двічі, до пандемії COVID-19 такі зустрічі організували частіше (15,79%), ні, жодного разу (ні волонтерів, ні громадських активістів, ні воїнів ЗСУ до заходів не залучали) (13,68%).

- **«Чи підтримує Твій клас/школа сталі стосунки зі школярами з інших шкіл, зокрема з іноземними партнерами школи?»**

Учні 9-х та 11-х класів на це запитання відповідали наступним чином. Неодноразово спілкувались і зустрічались, провели декілька спільних заходів: 9-й клас (31,51%), 11-й клас (25,64%). Якось наші школярі ходили/їздили до них, а вони

– до нас: 9-й клас (19,18%), 11-й клас (33,33%). Якісь контакти є, впевнено сказати не можемо: 9-й клас (24,66%), 11-й клас (20,51%). Ні, наша школа/клас ніяк не пов'язані з іншими закладами освіти/групами учнів: 9-й клас (9,59%), 11-й клас (10,26%).

На запитання **«Чи батьки були задіяні у виховних справах, інших заходах, що відбувались закладі цього чи минулого року?»** педагоги зазначили: більшість батьків задіяна (52,78%), найчастіше задіяна (22,22%), батьки самі зголошувались (19,44%).

Відповіді батьків: найчастіше задіяні (30,53%), частина батьків задіяна (54,74%), радше не задіяна (8,42%).

- **«Яку допомогу від батьківської спільноти заклад освіти отримав цього та минулого року?»**

Відповіді педагогів: батьки ініціювали окремі виховні справи, допомагали організаційно (38,89%), батьки частково взяли на себе фінансування та матеріальне забезпечення закладу, окремих виховних заходів (75%), батьки були безпосередніми учасниками виховних справ, участь у яких брали їхні діти (38,89%). Відповіді батьків є наступними: батьки ініціювали окремі заходи (30,53%), частково взяли на себе фінансування (33,68%), долучалися до виховних справ (31,58%), педагоги, адміністрація не звертались за допомогою (13,68%).

- **«Які форми роботи Ви найактивніше використовуєте у роботі з батьками?»**

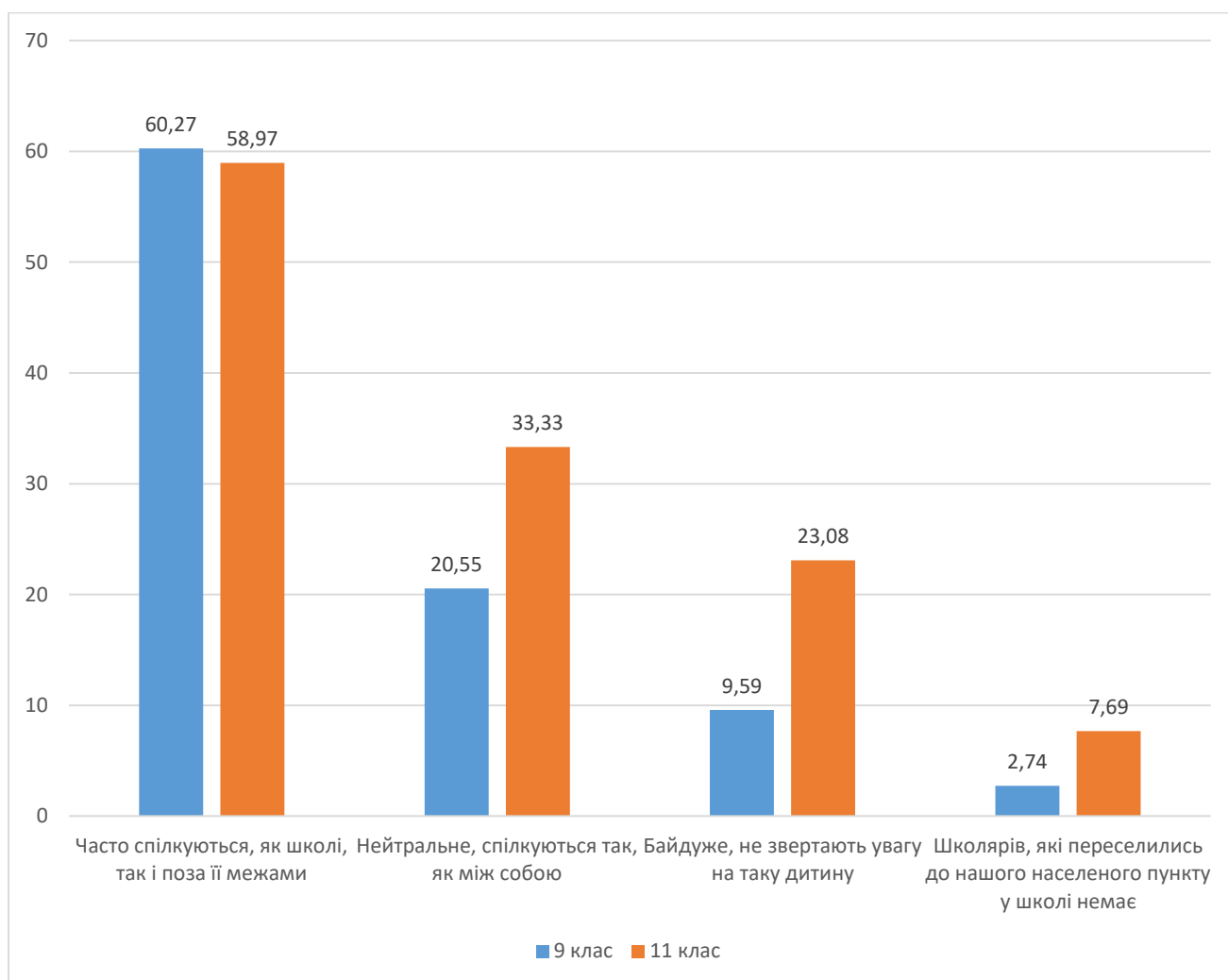
Відповіді, що надали педагоги наступні: вивчення думки батьків шляхом тестування, спілкування, анкетування (69,44%), батьківські збори (75%), залучення до організації та супроводу туристичних походів, екскурсій, змагань (61,11%), індивідуальні зустрічі з батьками (72,22%), а також інші види спілкування.

Батьки зазначили: батьківські збори (81,05%), залучення до організації та супроводу туристичних походів, екскурсій, змагань (27,37%),

індивідуальні зустрічі (41,05%), спілкування через засоби електронного зв'язку (50,53%), ділове листування (9,47%), вивчення думки батьків/опікунів шляхом тестування, спілкування, анкетування (12,63%) та інші види роботи.

Відповіді учнів 9-х та 11-х класів про внутрішньо переміщених осіб наступні:

Часто спілкуються, як школі, так і поза її межами: 9-й клас (60,27%), 11-й клас (58,97%). Нейтральне, спілкуються так, як між собою: 9-й клас (20,55%), 11-й клас (33,33%). Байдуже, не звертають увагу на таку дитину: 9-й клас (9,59%), 11-й клас (23,08%). Школярів, які переселились до нашого населеного пункту у школі немає: 9-й клас (2,74%), 11-й клас (7,69%).

Відповіді педагогів наступні: із зацікавленістю та бажанням спілкуватися, намагаються інтегрувати новачків у колектив (55,56%), так само, як і до інших

школярів, тож новачки природно інтегруються в колектив (38,89%).

Ліцей має можливість і проводить зустрічі із представниками – ГО «Родина Кольпінга», БФ ім. Володимира Стернюка, БО БФ «Карітас-Львів УГКЦ», Благодійним фондом Восток SOS у партнерстві з естонською організацією MONDO в Україні, БФ Real Ukrainians та БФ «Щире серце», за підтримки Гуманітарного Фонду для України Управління ООН з координації гуманітарних справ / ОСНА Ukraine.

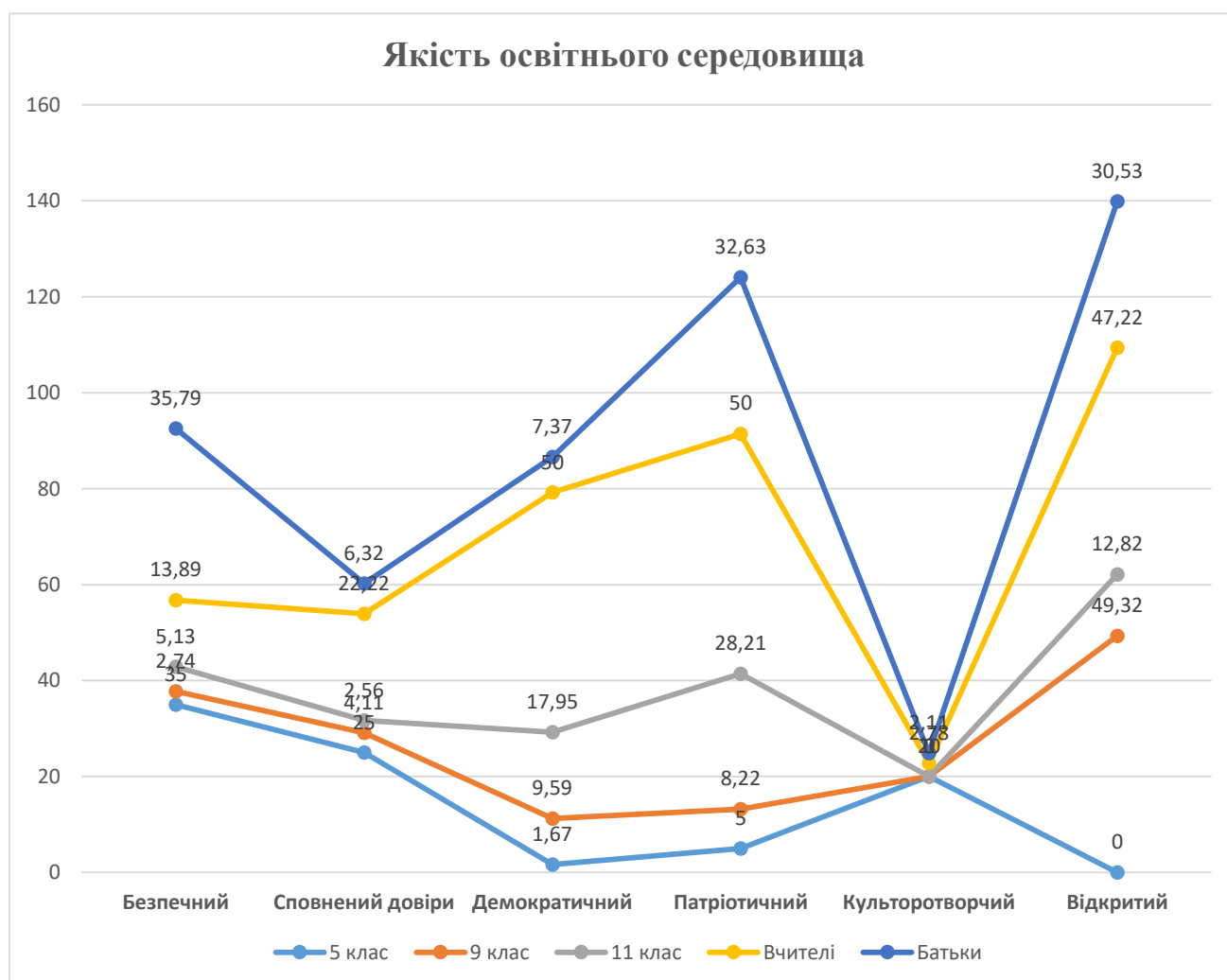
Проводяться зустрічі з учасниками бойових дій у російсько-українській війні відвідували воїнів в госпіталях, волонтери.

А це свідчить про відкритий виховний простір, готовий до партнерства.

Висновки та рекомендації

Співставляючи відповіді респондентів, які взяли участь у моніторинговому дослідженні якості виховного простору можна побачити, що усі респонденти зазначили про відкритість (49,32% – учні 9-х класів, 47,22% - педагоги, 30,53% – батьки), патріотичність (50% - вчителі, 32,63 – батьки, 28,21% - учні 11-х класів) та безпечність (35,79% – батьки, 13,89% – педагоги, 35% - учнів 5-х класів) ліцею для навчання.

Учні п'ятих класів (25%), педагоги (22,22%) оцінили освітнє середовище як сповнене довіри. Натомість учні дев'ятих (4,11%), одинадятих (2,56%) класів, а також батьки (6,32%) дане питання оцінили низьким результатом. Демократичність середовища найбільше відчують вчителі (50%), а також про це зазначають і учні одинадятих класів (17,95%).

Слід зазначити, що культуротворчий напрямок має недостатні показники, що є наслідком останніх років, а саме коронавірусної інфекції та повномасштабного вторгнення росії на Україну.

Усі учасники виховного простору активно взаємодіють між собою, на що вказують виявлені у ході дослідження спільні очікування та прагнення більшості педагогів, учнів та батьків щодо завдань виховання.

Школа ставить перед собою завдання виховання свідомого громадянина, патріота України, забезпечення умов для всебічного розвитку учнів, створення умов для особистісної реалізації в майбутньому, формування системи духовно-моральних цінностей та залучення батьків до співпраці. Це свідчить про сповнений довіри, культуротворчий виховний простір.

- Результати виховання відповідають сучасним потребам української нації. Існуючі норми та взаємовідносини між учасниками освітнього процесу є доцільними для національно-патріотичного виховання і є погодженими між усіма учасниками освітнього процесу. Вони є актуальними для нації та місцевої громади, відповідають сучасним потребам українського суспільства. Взаємовідносини у школі відповідають обласному стандартів виховного простору, учні перебувають у відкритому, безпечному, патріотичному та гармонійному середовищі. Спільнота школи сформована. Основою шкільної спільноти є довіра, норми моралі та демократії.
- У педагогічному колективі проводяться заходи для подолання наявних проблем виховного простору школи, активно використовуються усі можливі методи та прийоми, щоб вони були ефективними. А це все свідчить про демократичний, патріотичний та відкритий виховний простір.
- Учніське самоврядування школи відіграє важливу роль для розвитку і підтримки лідерської та громадської активності молодого покоління, розвитку ініціативності та самореалізації. Учні отримують досвід роботи в колективі класу, школи, молодіжній раді міста.

- У виховному просторі панують взаєморозуміння, взаємоповага. Всі учасники виховного простору є патріотами своєї школи. До участі у класних, загальношкільних та міських заходах залучаються учні різних вікових категорій та їх батьки. Хотілось би, щоб усі батьки брали участь у таких заходах, проте частина з них уникає співпраці в організації виховної роботи школи. Це пояснюється зайнятістю батьків, матеріальною скрутою, а часом і байдужістю.
- Заплановані у виховній програмі школи заходи є ефективні. Ці виховні справи сприяють формуванню здорового способу життя, виховують свідомого громадянина, патріота своєї землі, забезпечують всебічний розвиток особистості.
- У розробці виховної програми школи були задіяні усі учасники виховного простору. Спільними побажаннями усіх учасників виховного простору школи є те, щоб здобуті знання і вміння допомогли дітям досягти успіху, щоб школа навчила дитину спілкуватися, налагоджувати потрібні соціальні зв'язки.
- Окрім позитивних тенденцій у виховному просторі школи (за результатами відповідей респондентів моніторингу) трапляються проблеми у міжособистісних стосунках, проте вони не є системними, конфлікти виникають не часто та вирішуються в результаті активної взаємодії, із залученням батьків, психолога, духовного наставника школи та з врахуванням інтересів конфліктуючих сторін.

Рекомендації

Відтак, зважаючи на отримані результати, дирекції та педагогічному колективу закладу рекомендується:

- сприяти залученню представників влади, громадських діячів та активістів і т.д. до навчального процесу та організувати додаткові зустрічі, інтерактивні лекції чи тренінги розвитку особистісних компетенцій;
- провести за безпосередньої участі шкільного психолога цикл занять з педагогами для засвоєння ними норм демократичного педагогічного стилю;
- сприяти успішній адаптації учнів 5 класу до нового способу взаємодії та комунікації, характерного для старшої школи, шляхом проведення корекційних занять та виховних бесід з психологом та класним керівником.
- організувати для класних керівників та інших педагогічних працівників (за бажанням) тренінг «Планування виховних справ»;
- проявити ініціативу включення в план роботи школи на навчальний рік 2023-2024 аналізу стану виховного середовища і забезпечити загальнодоступність результатів цього аналізу.
- Встановити зв'язок між дорослими учасниками освітнього процесу шляхом використання веб-сайту школи, сторінок у соціальних мережах та засобів масової інформації.
- Розширити можливості внутрішньошкільних громадських об'єднань для сприяння взаєморозумінню між учасниками освітнього процесу.